

**ONZE-LIEVE-VROUW-SINT-PIETERSABDIJKERK –
GENT**

SCHILDERIJEN

Oktober 2018

Schilderijen in de

Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pieterskerk – Gent

Van waar komen de schilderijen in onze kerk? Een stukje geschiedenis.

De 16de eeuw, zwarte bladzijde in de geschiedenis van de Sint-Pietersabdij!

De beeldstormers lieten in 1566 een 1ste spoor van vernieling achter, maar het ergste moest nog komen. Op bevel van de Gentse schepen Jan van Hembyse werd de abdij in 1578 geplunderd en wat erger was, bijna volledig met de grond gelijk gemaakt.

Na het Calvinistisch geweld begon men met nieuwe moed aan de heropbouw zodat in het begin van de 18de eeuw terug een nieuwe barokkerk en abdij waren opgetrokken.

De hervormer uit Oostenrijk, Jozef II (1765-1790), liet de monniken, wonder boven wonder, met rust en die leefden dan ook in peis en vree tot aan de Franse inval in ons contreien.

Onze ‘bevrijders van het Oostenrijkse juk’ die gekomen waren om ons "Liberté-Egalité-Fraternité" te brengen vonden er geen graten in onze contreien onmiddellijk te belasten met een som van 60 miljoen frank, te betalen binnen de acht dagen. Gent moest zeven miljoen opbrengen waarvan de St.-Pietersabdij, op haar beurt, één miljoen moest bijpassen. Bij niet betalen binnen de gestelde tijd kwamen er, per dag, 50.000 fr. bij en werden er, dagelijks, tien gijzelaars naar Frankrijk gezonden.

Als er niets meer uit de stadskas te halen was voerde men op 15 fructidor jaar IV (1 september 1796) ook in België de wet op de afschaffing en verkoop van geestelijke instellingen in.

De commissaris van uitvoerende macht in Gent, *Du Bosch*, zelf geboren Oost-Vlaming, had een uitgesproken hekel aan alles wat paaps was. Hij nam de gelegenheid waar spoed te zetten achter de verkoop van de kerkelijke goederen. De wet was nog maar pas verschenen als hij al de afgevaardigden van de directie der domeinen naar de kloosters stuurde om er de gebouwen te schatten. Op één november 1796 verplichtte hij de 32 monniken van St.-Pieter hun klooster in burgerkledij te verlaten, waarna de Franse soldaten de mooi geschilderde ogiefvensters insloegen. De abdij en kerk stond nu te koop met mogelijkheid tot afbraak. Op 10 mei 1797 kwam een bod van de burgers *Rablot & Cie* uit Parijs.

Mede door de inzet van de bekende Gentse liberaal politicus & kunstmecenas *Charles Van Hulthem*, die zich zeer verdienstelijk maakte voor het behoud van de kunstwerken in de stad, wees men het aanbod van *Rablot* van de hand. Als reden gaf men op dat de abdij en de bijgebouwen bestemd waren voor de openbare dienst. Een eerder bevel tot afbraak, zoals voor de O.-L.-Vrouwkerk, werd teniet gedaan en onder Karels impuls werden schilderijen van her en der bij elkaar gebracht in de St.-Pietersabdijkerk. Met de wet van 23 fructidor jaar VI (9 september 1798) moest de kerk worden omgevormd tot kunstmuseum. Over het klooster viel nu een lange stilte en de gebouwen, blootgesteld aan weer en wind zonder enige herstelling, vervielen langzaam in ruïnes.

Faipoult werd de nieuwe prefect van het Scheldedepartement, met hoofdzetel te Gent. Hij was een beschermeling van Napoleon. Niettegenstaande hij geen goede naam had in de administratieve kringen zou hij toch de redder worden van de Sint Pietersabdij. Hij vatte namelijk het plan op het klooster te behouden en te herstellen door het tot zetel te maken van de 3de cohorte van het erelegioen. De Sint-Pieterskerk zelf werd in gebruik genomen als Museum voor Schone Kunsten, Departement Schilderijen.

De Franse regering wou alle kunstwerken uit de afgeschafte kloosters, abdijen, kerken en paleizen verzamelen in een groot nationaal museum. In september 1801 werd beslist om de werken regionaal samen te brengen in departementale musea. In eerste instantie was de afdeling Schilderijen van het Museum voor Schone Kunsten in het Departement van de Schelde de voormalige Sint-Pietersabdijkerk. In 1809/1810 verhuisde dit museum naar een andere locatie, het oude klooster van de Augustijnen in de Academiestraat, en kon de volledige kerk terug gebruikt worden voor de eredienst. Gezien de O.-L.-Vrouwkerk afgebroken was kreeg de St.-Pietersabdijkerk een nieuwe naam: de dubbelnaam zoals vandaag gekend: Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pieterskerk.

Later, in 1898, zal in het nieuwe Citadelpark een nieuw museum voor Schone Kunsten komen, Honderd jaar na de start in onze kerk. De verbindingslaan tussen het St.-Pietersplein en het Citadelpark/MSK heeft dan ook haar naam niet gestolen: De Kunstlaan.

Nogal wat schilderijen bleven in de kerk hangen. Terwijl andere, die oorspronkelijk in de kerk hingen, mee verhuisden naar het Augustijnenklooster.

De voormalige abdij werd kazerne, een toestand die duurde tot 1950. Toen werd de voormalige abdij grondig gerestaureerd en in gebruik genomen door verschillende stadsdiensten en het huidige Kunstencentrum.

Opzet

Van alle schilderijen werd gezocht naar de schilder of hun school. Gezien het merendeel van ergens anders kwam werd ook de origine genoteerd. Naast het technische van de schilderij werd gekeken naar het onderwerp en wat er wordt voorgesteld op het eerste plan en eventueel op het 2de en 3de plan. Een derde item is het al dan niet aanwezig zijn van dieren. Dieren kunnen er heel toevallig zijn als elementen in de natuur of het dagelijks leven, zij kunnen ook heel symbolisch aanwezig zijn.

Foto's

Het fotomateriaal komt van diverse bronnen die vermeld werden op de fiche. Sommige foto's werden extra uitgelicht om details naar voor te brengen.

Situering in de kerk

Op elke fiche is een grondplannetje waarbij een blauwe pijl de plaats aanduidt waar het schilderij hangt. De volgorde van de fiches start bij de linker ingang van de kerk (aan de maquette van de St.-Pietersabdij) en volgt dan de Noordgevel. Via de Mariakapel wordt dan de Zuidgevel gevolgd tot bij de uitgang, om te eindigen onder de koepel.

Ook wordt verwezen naar de reeks van *H.-Petrus-schilderijen* in de galerij van de bovenkerk en naar de *Obiit's*, (ruitvormige blazoenschilden), die beiden het onderwerp uitmaken van een afzonderlijke bijdrage (zie internet).

Afkortingen

Enkele afkortingen werden gebruikt naar bepaalde auteurs, medewerkers en hun vaststellingen:

ADG: Albert De Graeve, Stadsgids Gent

HvdL: Harko Vande Loock, Historicus, voormalig kerkbediende tot 2017

KIK: Koninklijk Instituut Kunstpatrimonium,

VD: Roger Van Driessche, Architect, verantwoordelijke voor de restauraties.

HB: Hendrik Butaye

Bronnen:

Bijdragen van Leon Bierens, Julia Debbaut (†)

Bruno René De Cramer, Kunstschilder, Albert De Graeve, 2013

De Sint-Pietersabdij te Gent, Marie-Christine Laleman, 1992

De Sint-Pietersabdij te Gent, Roger Van Driessche, 1980. († 2018/04 103jr)

Ghendtsche tydinghen, 15jr/3, Roger Van Aerde, 1986

Gids voor de bezoeker van de O.-L.-Vrouw-St.-Pieterskerk, Harko Vande Loock, 2012

Koninklijk Instituut Kunstpatrimonium, databank

Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pieterskerk in Gent, Stuurgroep Van Peteghem Orgel, 2007

Parochiebladen OLV-Sint-Pieters

The Triumph of the Eucharist tapestries, 2014, by Charles Scribner III

Van Ottogracht tot Krook, 2017, Dirk Musschoot

Een **bijzondere dank** aan

- Harko Vande Loock voor zijn aanvullingen, anekdotes, teksten, controle en begeleiding, ...
- Nele De Graeve voor de vele foto's;
- Verheggen Fernand, Lemmens Johan, Butaye Hendrik
- Thierry Eeckhout voor de internetondersteuning met o.a. <http://www.artrestaurateur.be>

En nu?

Met een zekerheid grenzend aan 100% kunnen er toevoegingen, correcties, enz... worden verwacht en bijgevoegd. Laat die dan ook worden. Uw bijdrage wordt met naam toegevoegd zodat deze brochure een leidraad moge zijn voor alle bezoekers van de parochiekerk Onze-Lieve-Vrouw-Sint-Pieters.

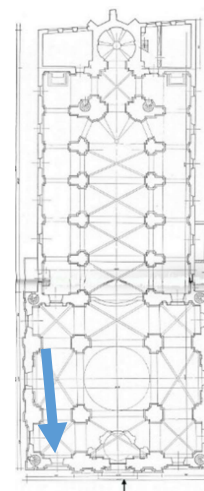
Uw info naar albert.de.graeve@telenet.be

Albert De Graeve

Okt2018

Aanbidding door de herders

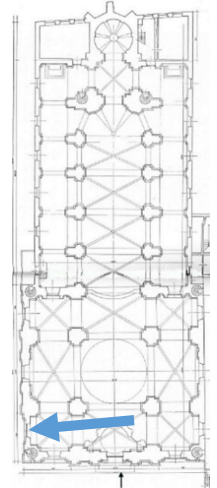
schilder	Roose Nicolas, De Liemaekere Nicolaas - verschillende schrijfwijzen!	alias,	1600-1646
datum	ca 1640		
herkomst	Jezuïetenkerk Ieper, aankoop 1779, abt van Sint Pieters		
Materiaal	Doek, olieverf		
Afmeting h*b	330*580		
Foto van	Nele De Graeve, 2011		
KIK regist	49360		

DE SCHILDER: De Liemaekere werd in 1600 (andere bronnen zeggen 1575) geboren in Gent en krijg zijn opleiding bij de Antwerpse schilder Hendrik van Balen. Hij keerde, na de traditionele Romeinse reis, in 1620 te Gent terug en werd er in 1624 in de nering als meester opgenomen. Hij werkte heel zijn carrière in de stijl van Rubens. Hij stierf in 1646 (1648?). In 1635 werkte hij met de Crayer aan de versiering van de triomfbogen, opgericht ter gelegenheid van de inhuldiging van Kardinaal-Infant Ferdinand.

HET ONDERWERP: De H.-Maria en Sint-Jozef worden gestileerd weergegeven, maar de herders die de Christus komen aanbidden worden zeer levendig en menselijk afgebeeld, met sprekende, levende aangezichten, echte 'boerenkoppen', een oudere man met weinig tanden, een mollige vrouw, kindjes en een hele beestenboel, kippen in een mand, de nodige schapen en herdershonden. Een van de herders heeft een haan en een haas gevangen, die aan zijn riem bengelen. Uiterst rechts staat de ezel. Drie putti zweven boven het tafereel. Een zeer levendige voorstelling, die voor de toeschouwer heel herkenbaar moet zijn geweest. Links op de achtergrond wordt de vlucht naar Egypte aangekondigd...

DIEREN: honden, schapen, paard in achtergrond, ezel, haan, kippen

H.-Franciscus Xaverius in dispuut met keizer van Japan

schilder	Quellinus, Jan Erasmus (1634-1715)
datum	1702 - 1702
herkomst	Jezuïetenkerk Ieper
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	300*430
Foto van	Elias, Jean-Luc, KIK, 1997
KIK regist	49392

DE SCHILDER: Jan Erasmus Quellin(us) (Antwerpen, 1634 - Mechelen, 11 maart 1715) was een Vlaams barokschilder. Hij was de zoon van Erasmus Quellinus II en kreeg zijn opleiding in diens atelier.

Hij schilderde historische taferelen en religieuze onderwerpen. In 1660 verbleef hij in Venetië en bij zijn terugkeer werd hij als meester ingeschreven bij het Sint-Lucasgilde. In 1662 huwde hij met de dochter van de schilder David II Teniers. Jan Erasmus Quellinus vervaardigde werken voor verschillende kloosters, waaronder de abdij van Averbode. Hij stierf blind en in armoedige omstandigheden. De aanduiding bij het schilderij verwijst naar Jan-Erasm Quellin, Antwerpen 1575-1632. Dit geeft een conflict met het jaartal van het schilderij: 1702.

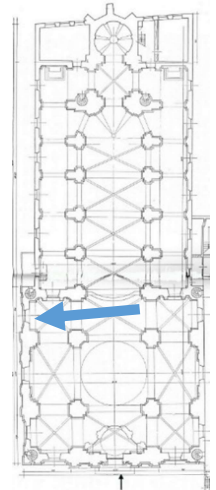
HET ONDERWERP: Franciscus Xaverius was een zeer populaire heilige en missionaris. Hij werd door zijn Jezuïetenorde sterk gepromoot. Erasmus Quellinus schilderde voor Ieperse jezuïeten in een barok kader, met de Japanse keizer Fucarando voorgesteld als een Europese vorst, mét de obligate dwerg en aapje. Deze Japanners hebben geen oosterse trekken, maar wel westerse, en zijn op een Romeinse manier gekleed. De keizer is als een Romein uitgedost; de grote Jezuïet draagt een benedictijnenpij.(VD)¹. Dit schilderij werd door Philippus Spruyt (1727 – 1801), gerenommeerd kunstkenner en schilder, hernoemd tot een voorstelling van de Beking van de Koning van Schotland. Op de zitbank van Franciscus het symbool uit Groot-Britannië: drie luipaarden.

¹ HB: Volgens VD draagt de grote jezuïet hier een benedictijnenpij. Waarop hij zich baseert weet ik niet. In ieder geval is het niet de kovel met de brede mouwen. Mij lijkt het eerder een jezuïetenhabijt. Ook zij hadden zwarte kledij, denk maar aan "de grote zwartrok".

TEKST ONDER HET SCHILDERIJ: De heilige Franciscus Xaverius, 1506-1552 hield voor de keizer van Japan een openbare discussie met ketteren en heidenen over godsdienst. Hij genoot voor zijn apostolaat de gave van veel talen machtig te zijn. Hij bewees de waarheid van het katholieke geloof en duizenden bekeerden zich. De keizer zelf vroeg om gedoopt te worden.

DIEREN: aap vastgehouden met ketting door dwerg naast de keizer. Luipaarden op schild.

H.-Franciscus Xaverius bekeert de volkeren.

schilder	Roose De Liemaekere Nicolaas – verschillende schrijfwijzen	Nicolas, alias,	(1600-1646)
datum	ca 1640		
herkomst	Jezuïetenkerk Ieper		
Materiaal	Doek, olieverf		
Afmeting h*b	320*570		
Foto van	Elias, Jean-Luc, KIK, 1997		
KIK regist	49363		

DE SCHILDER: De Liemaekere werd in 1600 (andere bronnen zeggen 1575) geboren in Gent en krijgt zijn opleiding bij de Antwerpse schilder Hendrik van Balen. Hij keerde, na de traditionele Romeis, in 1620 te Gent terug en werd er in 1624 in de nering als meester opgenomen. Hij werkte heel zijn carrière in de stijl van Rubens. Hij stierf in 1646 (1648?). In 1635 werkte hij met de Crayer aan de versiering van de triomfbogen, opgericht ter gelegenheid van de inhuldiging van Kardinaal-Infant Ferdinand. Na de afschaffing van de *Jezuïetenorde* werd ook dit werk door de abt aangekocht. Maar voor het werd opgehangen in de kerk moest Philippe Spruyt (1727-1801) enkele ‘retouches’ aanbrengen, zodat een *benedictijner*-missionaris de Engelsen kon bekeren.

HET ONDERWERP: Op het schilderij zien we de heilige missionaris die ‘de heidenen’ binnenleidt in Gods’ tempel. De rij heidenen biedt een bonte verzameling van ‘de volkeren’, we zien Aziaten, Indianen, Afrikanen, Mongolen, allen herkenbaar aan hun, gedetailleerd weergegeven klederdracht. Boven het tafereel vliegen putti, waaronder een die de lauwerkrans op het hoofd van de missionaris legt. Rubiaanse kinderkopjes dragen de mantel van de Japanner. Op de rechter achtergrond zien we een heidense tempel die wordt afgebroken. Linksboven het wapenschild van Engeland met drie luipaarden verwijzend dat Franciscus een “Engelse” missionaris was...

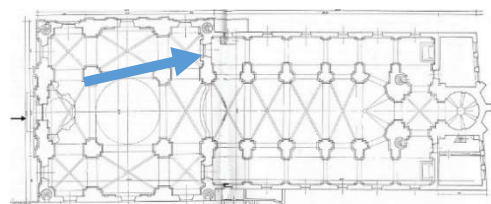
TEKST BIJ HET SCHILDERIJ: De Heilige Franciscus Xaverius, volgeling van Ignatius van Loyola, een der zes eerste Jezuïeten, apostel van Indië, bekeerde door zijn prediking en wonderen duizenden en duizenden heidenen en doopte hen. Hij ging zijn arbeid verder zetten in Japan. Hij stierf op weg naar China.

DIEREN: katachtige prooi op lans.

H.-Livinus geneest stervende vrouw.

schilder	Gerard Seghers Antwerpen (1591 – 1651)
datum	1601 - 1800
herkomst	Jezuïetenklooster te Gent
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	250*460
Foto van	Wildemeersch [studio], KIK, 1975
KIK regist	49726

DE SCHILDER: Gerard Seghers (1591-1651) was een zeer getalenteerde schilder uit de vroege barok. Al op 17-jarige leeftijd vestigde hij zich als meester in het Antwerpse schildersgild. Hij schilderde in de stijl van de Italiaanse schilder Caravaggio. Aan het einde van de jaren 1620 echter richt hij zich tot de commercieel veel interessantere stijl van Rubens. Hij is vooral bekend voor zijn historiestukken en portretten en overleed in 1651.

In deze kerk hangen vier schilderijen van deze meester, o.a. twee met episoden uit het leven van de heilige Livinus. Volgens de Goesin (VD) zijn de twee schilderijen voorstellend: "De H.-Livinus een dode opwekkend" en "De H.-Livinus een bezetene bezwerend" afkomstig uit het afgeschafte Jezuïetenklooster te Gent. Ze maakten deel uit van een verzameling van 16 schilderijen - eveneens werken van Seghers - voorstellend verschillende wonderen door de H.-Livinus gedaan. Deze werken werden aan de St.-Veerlekerk verkocht, en daarna waarschijnlijk in het Departementaal Museum geplaatst.

HET ONDERWERP: In dit schilderij zien we de H.-Livinus, Sint-Lieven, in bisschoppelijke gewaden, bijgestaan door diakens, een stervende vrouw zegenen en daarna genezen.

De andere figuren, twee vrouwen en drie mannen, die het tafereel vol verbazing gadeslaan, zijn 17de eeuws gekleed.

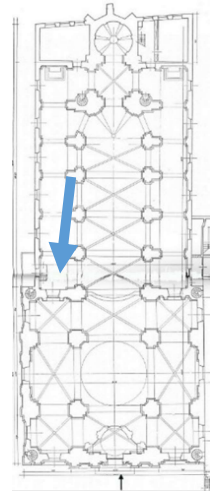
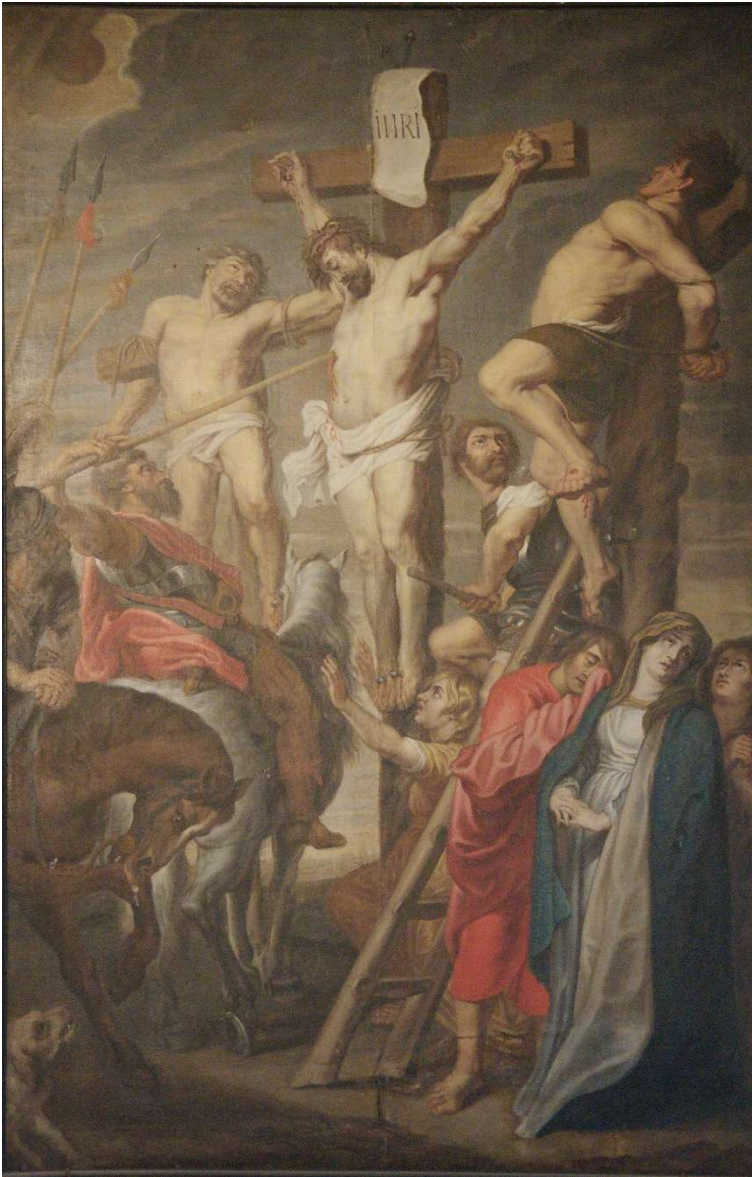
Op de achtergrond ligt een landschap. Ook al richt de H.-Livinus zich naar de vrouw, toch is het schilderij verticaal verdeeld in twee.

DIEREN: geen

CARAVAGGISME: De Italiaanse barokschilder Michelangelo Merisi da Caravaggio (1571-1610), kortweg 'Caravaggio', werd vooral bekend om de licht-donkercontrasten in zijn werk en zijn weergave van alledaagse mensen als heiligen. Ter verhoging van de dramatiek zoomde hij in op zijn modellen, die hij meestal maar tot hun middel weergaf. Ook bereikte hij theatrale effecten door met een lichtbron tafereelen 'van binnenuit' te verlichten.

De Lanssteek

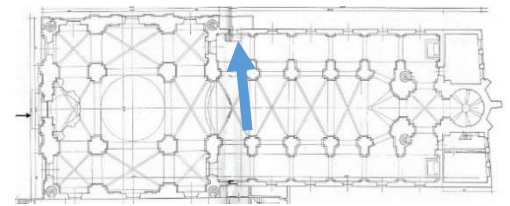
schilder	De Smet, August (kunstschilder) naar Rubens, Peter Paul
datum	1901-1960
herkomst	
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	280*220
Foto van	Wildemeersch [studio], KIK, 1975
KIK regist	49366

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: Christus zijde wordt met een lans doorstoken door een soldaat te paard. Moeder Maria en Joannes staan er treurend en bleek bij, terwijl ze naar de andere kant opkijken. Maria-Magdalena doet nog een interventie bij de stekende soldaat. De moordenaar rechts wordt met een roede gezeseld, hij heeft zijn linkervoet losgerukt uit de nagel die hem vastklonk. Dit alles is beheerst door een dreigende donkere wolkenhemel. De dominerende grijsgrauwe kleur wordt onderbroken door de rode en blauwe kleur van de mantels.

DIEREN: hond, paarden

H.-Franciscus in de eenzaamheid door duivels bekoord

schilder	Hals, Pieter (kunstschilder) (toegeschreven)
datum	1601 - 1700
herkomst	Klooster van de Recolletten/Gent (plaats van huidig Justitiepaleis/Koophandelsplein/Gent)
Materiaal	Paneel, olieverf
Afmeting h*b	180*395
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49382

DE SCHILDER: Hals is vooral ‘bekend’ door zijn naam, hij wordt vaak verward met de vader en de zoon van de barokschilder Frans Hals, van wie hij, voor zover bekend, geen directe verwant is. In de jaren 1630-1640 was hij in Gent zeer actief als landschapsschilder. Voor de kerk van de minderbroeders, of Recolletten, maakte hij een reeks van, vermoedelijk, 14 schilderijen over het leven van Franciscus van Assisi. Vier ervan hangen in deze kerk. Deze schilderijen dienen gelezen te worden als een stripverhaal, de scènes volgen elkaar op.

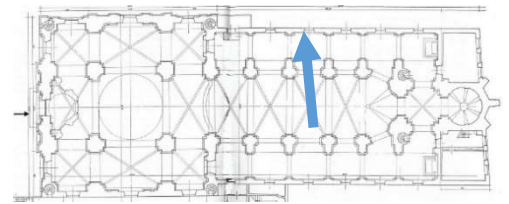
HET ONDERWERP: Dit werk toont de Bekoringen van Sint-Franciscus. In het midden zien we de heilige, in afzondering, biddend bij het kruisbeeld. Aan de linkerkant wordt de heilige bezocht door de duivel en een man die hem met een vlegel te lijf gaat. In de rechter achtergrond zien we de heilige die door de duivel op een hoge berg wordt geleid om hem daar te bekoren met aardse rijkdom en succes, maar net als de Christus in het Bijbelverhaal, weet Franciscus de bekoring te weerstaan. Op de rechter voorgrond zien we de heilige tenslotte die zojuist de stigmata heeft ontvangen, en die in zijn pijnen getroost wordt door een musicerende engel. Een wijds opgevat landschap is in de lengte en in de diepte uitgewerkt. Op de grond ligt zijn ander attribuut, de doodskop.

De schilderijen werden door de familie *de la Faille* aan de Recollettenkerk geschonken, vandaar hun blazen dat erop vermeld is.

DIEREN:

HH.-Antonius en Paulus gevoed door een raaf

schilder	Onbekend - volgens VD mogelijks L. Achtschellinck
datum	1701 - 1800
herkomst	Sint-Pietersabdij/Gent - refter
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	404*293
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49728

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: het schilderij komt uit de refter van de Sint-Pietersabdij. Het is een zeer levendige voorstelling waarbij de Heilige Paulus van Thebe en de Heilige Antonius, Abt, of met het varken, de hele nacht hebben zitten praten en nu bij het ochtendgloren komt de raaf de heilige kluizenaars een volledig brood brengen in plaats van een half zoals de andere dagen.

Het landschap, onder een opkomende zon, doet traditioneel aan, een bosrijke, ietwat wilde en bergachtige omgeving, met verschillende dorpjes (met kerktoren) op de achtergrond. Het enige exotische element in deze voorstelling is de leeuw, op de achtergrond.

Antonius abt moest Paulus van Thebe begraven. Toen hij bij de dode aankwam lagen er twee leeuwen bij het dode lichaam van de kluizenaar. De beesten waren echter zo mak en hielpen Antonius bij het delven van het graf. Opdracht: zoek de leeuw.

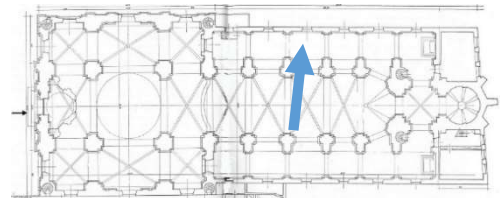
TEKST BIJ HET SCHILDERIJ: De H. Paulus van Thebe ging in de eerste helft van de 3de E in eenzaamheid wonen en leefde 90 jaar in gebed en versterving. Antonius volgde zijn voorbeeld en werd de 'Vader der Monniken'. Antonius bracht een bezoek aan Paulus. Ze hielden een Geestelijk gesprek. De raaf, die sedert jaren elke dag Paulus een half brood bracht, bezorgde ditmaal een gans brood,;"

DIEREN: Raaf, leeuw

H.-Franciscus en gezellen wijzen rovers op hun fouten

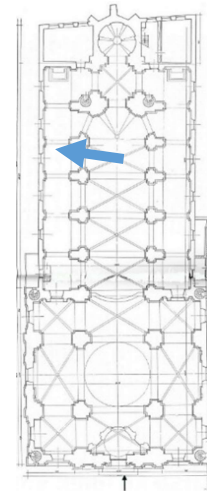
schilder	Hals, Pieter (kunstschilder) (toegeschreven)
datum	1601 - 1700
herkomst	Klooster van de Recolletten/Gent (plaats van huidig Justitiepaleis/Koophandelsplein/Gent)
Materiaal	Paneel, olieverf
Afmeting h*b	175*384
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49381

DE SCHILDER: Hals is vooral ‘bekend’ door zijn naam, hij wordt vaak verward met de vader en de zoon van de barokschilder Frans Hals, van wie hij, voor zover bekend, geen directe verwant is. In de jaren 1630 - 1640 was hij in Gent zeer actief als landschapsschilder. Voor de kerk van de minderbroeders, of Recolletten, maakte hij een reeks van, vermoedelijk, 14 schilderijen over het leven van Franciscus van Assisi. Vier ervan hangen in deze kerk. Deze schilderijen dienen gelezen te worden als een stripverhaal, de scènes volgen elkaar op.

HET ONDERWERP: In dit tafereel loopt de heilige met zijn discipelen over een uitgestrekt landschap. Rovers hebben zojuist een man beroofd en half-ontkleed zwaargewond achtergelaten. De heilige ziet die arme liggen, verzorgt hem en gaat de confrontatie aan met de rovershoofdman. De rovers zijn verkleed als soldaten. Een Franciscaan staat bij een man die gewond op de grond ligt. Hiernaast staat een paard met een ruiter die naar de rovers kijkt, samen met twee Franciscanen. Onderaan rechts, treft men drie Franciscanen aan, die met elkaar spreken. Bovenaan rechts ziet men bomen en rotsen. In het midden spreidt zich tot in de verte een vlak landschap uit met een Italiaanse stad. De schilderijen werden door de familie *de la Faille* aan de Recollettenkerk geschonken, vandaar hun blazen erop vermeld.

DIEREN: paard

Genezing van een blinde langs de weg van Jericho

schilder	Van Reysschoot, Petrus Norbertus (kunstschilder) Gent 1738 - Gent 1795
datum	1780 (ca)
herkomst	Abdij van Baudelo/Gent
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	400*298,5
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49476

DE SCHILDER: Gentenaar Pieter Norbertus van Reysschoot (1738-1795) was de zoon van de schilder Emanuel Petrus van Reysschoot en werd in 1770 aangesteld tot de eerste professor architectuur en perspectief aan de academie. Door zijn ervaring met geschilderde architectuur, theaterdecors en feestarchitectuur was hij vertrouwd met de heersende architectuuropvattingen. Aanvankelijk schilderde hij hoofdzakelijk landschappen voor particulieren, maar later maakte hij vooral religieuze taferelen voor kerken en kapellen. De grisailles in de Sint-Baafskathedraal werden in 1790 door hem vervaardigd. Momenteel hangen er in de O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk te Gent enkele schilderijen van Van Reysschoot die zijn passie voor landschappen en architectuur illustreren. Zij zijn 'achtergebleven' bij de verhuis naar het Museum voor Schone Kunsten. Zijn grootste verdiensten als professor bouwkunde waren de aankoop van de 'Neufforge' publicaties in 1771 en zijn vertaling van de 'Cours d'Architecture' van Blondel in een handboek voor de studenten.

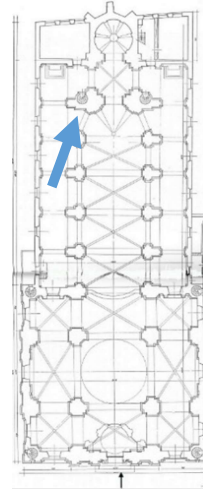
HET ONDERWERP: We zien hier de Genezing van de Blindgeborene, een classicistische voorstelling vol symboliek. De Christusfiguur staat centraal, met een aantal leerlingen en de blindgeborene, deze laatste mét bedelnap en 'assistentiehondje' aan een leiband. Uit het bos komen twee groepen figuren het mirakel gadeslaan, aan de ene kant vrouwen en kinderen, symbool voor het wereldse, het aardse, het alledaagse, aan de andere kant drie mannen, keuvelend, discussiërend, symbool voor de filosofie, door de rede zoekend naar God. Beide groepen komen uit het duister, naar het licht, door het mirakel. Op de achtergrond zien we een klassicerend Romeins-ogend dorp (Jericho?), de figuren zijn allen 'klassiek' gekleed. Er zijn er ook die de groep de rug toekeren.

TEKST BIJ HET SCHILDERIJ: Toen een blinde hoorde dat Jezus voorbij ging komen begon hij te roepen: "Jezus, Zoon van David, ontferm u over mij". Jezus antwoordde: "Wat wil je dat ik voor u doe?" De blinde: "Heer, dat ik zie". Jezus tot hem: "Zie uw geloof heeft u genezen". En hij zag en God lovend ging hij mee met hem.

DIEREN: hondje, eerder schoothondje dan geleidehond, enige frivoliteit in het werk eigen aan de tijd.

Maaltijd met de Emmaüsgangers

schilder	Simons, Jean Baptiste (kunstschilder), Brussel 1717 - 1783
datum	1701-1800
herkomst	Sint-Pietersabdij/Gent - refter
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	400*189
Foto van	KIK1942
KIK regist	49398

DE SCHILDER: een grootse voorstelling van de Emmaüsgangers. Jan-Baptist Simons was aangezocht om voor de refter van de Sint-Pietersabdij passende tafereelen te schilderen die opgehangen werden tussen de ramen van de refter. Ze hebben iets met eten te maken. Van de hele reeks die hij maakte zijn er twee schilderijen terug te vinden in deze kerk.

HET ONDERWERP: We zitten in een paleis waar de tafel gedekt staat. De schilder heeft het moment gekozen waarop Christus het brood zegende en brak. Een tafeldienaar kijkt verwonderd toe. Op de achtergrond wordt de horizont begrensd door een stad.

De compositie van het werk is tamelijk teatraal. Het mangelt de figuren aan natuurlijke eenvoud. De omlijsting van de vormen en het plooienspel van de mantels is hard en scherp en de gelaatsuitdrukkingen wijzen op een zekere zoeterigheid. Niettegenstaande het detail van boom en plant nauwkeurig is weergegeven, en alles netjes getekend en braafjes gekleurd is zou men eerder aan een karton voor een wandtapijt denken dan aan een schilderij.

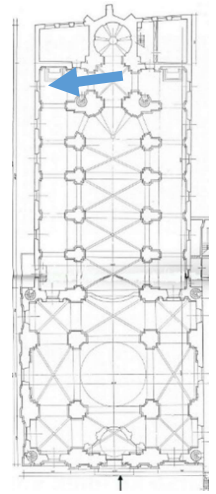
Wij zien twee leerlingen die op weg naar Emmaüs werden vergezeld door Jezus maar zij hadden hem niet herkend. Toen Jezus afscheid wilde nemen zeiden ze tot Hem: "Blijf bij ons, heer, want het wordt avond". Aan tafel nam Jezus brood zegende het en brak het en reikte het hun toe: dan gingen hun ogen open en zij herkenden Hem.

Op het schilderij is Hij het brood aan het breken, de herkenning is nog niet volledig. Vandaar dat Christus nog geen goddelijk aureooltje heeft?

DIEREN:

H.-Antonius door pelgrims gevoed

schilder	Onbekend (volgens VD mogelijks Achtschellinck (1626-1699))
datum	1701-1800
herkomst	Sint-Pietersabdij/Gent - refter
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	393*290
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49729

DE SCHILDER:

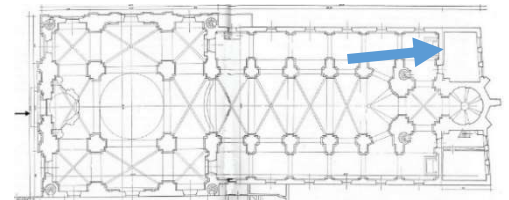
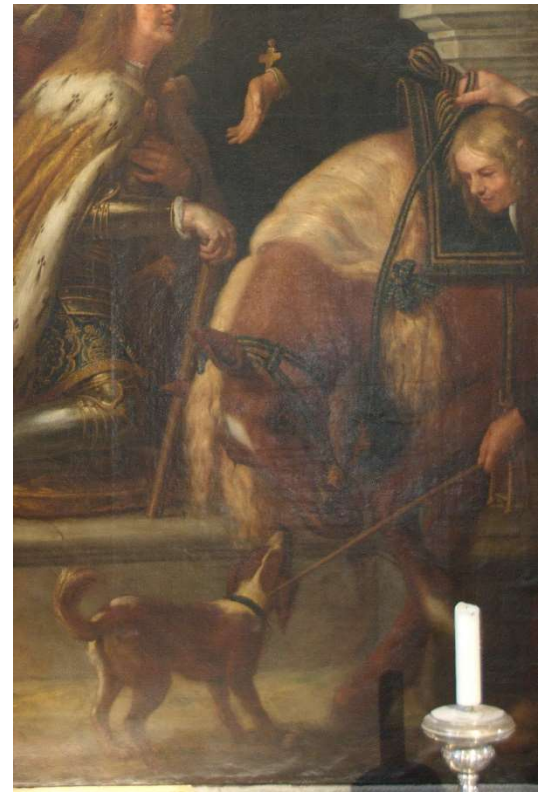
HET ONDERWERP: Het schilderij de H.-Antonius die gespijzigd wordt is een volgend landschapsschilderij uit de refter van de Sint-Pietersabdij. De heilige kluizenaar Antonius met boek, één van zijn attributen, wordt bezocht door lokale boeren die hem eten brengen, brood en vruchten. De onbekende schilder brengt een zeer herkenbare voorstelling, traditioneel geklede boeren mét jachthond, een vijver met zwanen en een dorpje (mét kerktoren). Ook hier weer een exotisch element, op de linkerkant zit een papegaai in een boom.

De papegaai verwijst naar Egypte waar de kluizenaar zou verbleven hebben aan de boord van de Nijl.

DIEREN: ara, jachthond, zwanen

H.-Benedictus ontvangt Totila

schilder	De Crayer, Gaspar (kunstschilder) (ook Kaspar De Crayer)
datum	1646-48 - Barok
herkomst	Sint-Pietersabdijkerk/Gent
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	267*261
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49356

DE SCHILDER: Gaspar de Crayer (Antwerpen, 18 november 1584 - Gent, 27 januari 1669) was een kunstschilder uit de Antwerpse School. Zijn generatie werd beïnvloed door Rubens. Hij trok al op jonge leeftijd naar Brussel, waar door de aanwezigheid van het landvoogdelijk hof veel opdrachten te verkrijgen waren. Hij was vermoedelijk in de leer bij Raphael Coxie, een zoon van de beroemde Mechelse schilder Michiel Coxie. In de evolutie van De Crayers' werk zijn een aantal stilistische fasen te onderscheiden, maar hij stond al vroeg onder invloed van Peter Paul Rubens. De Crayer was als navolger mee verantwoordelijk voor de verspreiding van Rubens' stijl in de Zuidelijke Nederlanden. Na de dood van Rubens in 1640 behoorde de Crayer zelf tot de belangrijkste en meest toonaangevende kunstenaars van de Zuidelijke Nederlanden. Hij kreeg veel opdrachten en hield er een groot atelier op

na. Net als Rubens stond hij zelf in voor het ontwerp van zijn schilderijen terwijl hij bij de definitieve uitwerking door leerlingen en medewerkers werd bijgestaan. Daardoor zijn nogal wat voorbereidende tekeningen en schetsen van hem bekend. Naar het voorbeeld van Rubens werkte De Crayer ook veel met olieverfschetsen. Het grootste deel van zijn leven woonde en werkte de Crayer in Brussel. Hier was hij verbonden aan het landvoogdelijk hof. In 1635 werd hij hofschilder van de landvoogd van de Spaanse Nederlanden Kardinaal-Infant Ferdinand wiens portret hij ook schilderde. Later stond hij ook in dienst van diens opvolger, Aartshertog Leopold Willem van Oostenrijk die een belangrijk kunstliefhebber was. Op hoge leeftijd verhuisde de Crayer nog naar Gent (1664), waar hij met een groot atelier actief bleef en tot aan zijn dood nog grote opdrachten uitvoerde.

HET ONDERWERP: De stichter van de Benedictijnerorde, Sint-Benedictus, heeft hier een rijkelijk altaar. Het uitgesproken Barokaltaar werd vervaardigd in 1667 door Octaaf Henry. Deze Antwerpse beeldhouwer maakte dit mooie altaar vol typische barokelementen, met getorste zuilen en figuratieve kapitelen. Bovenaan prijkt, in een nis, het beeld van de Heilige Benedictus, geflankeerd door engelen op voluten. Aan beide zijden van het schilderij staan levensgrote engelen.

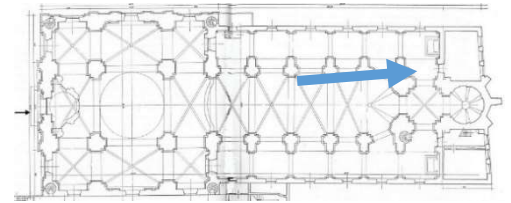
In het midden hangt een schilderij van Gaspar de Crayer, de “Verzoening van Totila en Sint-Benedictus”. Totila, koning van de Ostrogoten, stuurde, om Benedictus op de proef te stellen, zijn schildknaap, op listige wijze bekleed met zijn koninklijke gewaden met hermelijn, naar Benedictus. Maar de heilige ontmaskerde hem en zei: *"Leg af het kleed dat ge draagt want het is het uwe niet."* Daarop ging Totila zich verontschuldigen bij Benedictus, die hem gewillig ontving. In het centrum valt de pseudo-Totila op zijn knieën vóór de H.-Benedictus, die bijgestaan is door twee Benedictijnen aan zijn rechterzijde. Links treft men Totila's gevolg aan. Op het voorplan rechts is er een paard en een hond met een schildknaap. Tussen de zuilen bovenaan slaat een jongeling het tafereel gade.

DIEREN: hond en paard

Gedenkplaat: De Crayer in de Gaspar De Crayerstraat, Gent.

Genezing van een blinde door Jezus

schilder	Seghers, Gerard (kunstschilder) 1591-1651
datum	1626-50
herkomst	Sint-Pietersabdijkerk/Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	218*218
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49395

DE SCHILDER: Gerard Seghers (Antwerpen, gedoopt 17 maart 1591 – aldaar, 18 maart 1651), ook Zegers genoemd, was een Brabantse barokschilder en een van de leidende Caravaggisten in de Zuidelijke Nederlanden.

Caravaggio schilderde heiligen met rimpels, gescheurde kleren en zwarte nagelriemen. En gebruikte hiervoor letterlijk modellen 'van de straat'. In dat opzicht was zijn werk destijds in Italië volkomen uniek.

Zijn doel was echter niet veel anders dan dat van de andere katholieke barokschilders. Ook hij wilde de gelovige verleiden tot het katholieke geloof, maar dan vooral door de heiligen menselijker te maken en daardoor 'dichterbij' te brengen.

Een tweede belangrijk aspect dat nieuw was aan zijn werk was het nadrukkelijke gebruik van het clair-obscur, het dramatische licht-donker contrast, dat zijn figuren in theatrale lichtbundels laat opdoemen tegen een duistere achtergrond. Caravaggio had een enorme invloed op de kunstenaarsgeneratie na hem in heel Europa. Men spreekt in dit verband dan ook van het caravaggisme.

Na 1630 werd het kleurenpalet van Gerard Seghers veel lichter en vanaf dan is de invloed van Peter Paul Rubens te merken in zijn schilderijen. In 1637 werkte hij voor Ferdinand van Oostenrijk, werd voorzitter van het gilde in 1646 en na de dood van Rubens de bekendste en rijkste schilder van zijn tijd. Ook Filips II, zoon van KK, beschermde hem en Rubens en Van Dijk behoorden tot zijn vrienden. De personages zijn bijna op natuurlijke grootte afgebeeld. De tekening is correct maar eerder stijf. De kleuren overwegend bruin, de lichtschakering is sterk tussen links en rechts, de randfiguren vervagen.

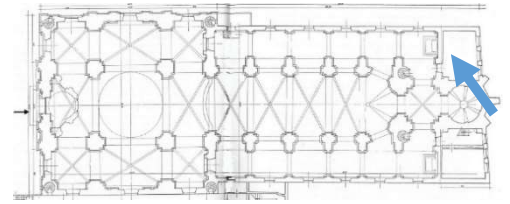
Volgens critici behoort dit schilderij tot de mindere van de meester. Het schilderij dat we hier hoog zien hangen is geschilderd om van uit onze lage perspectiefhoek bekeken te worden.

HET ONDERWERP: Net als de twee Livinus-schilderijen in de kerk is ook deze schilderij in de stijl van Rubens, maar met een aantal caravaggistische elementen. Het mirakel wordt gadeslagen door omstanders in typisch 17de eeuwse klederdracht. De figuur met baard die het publiek aankijkt is Gerard Seghers zelve. Te Bethsaida werd een blinde bij Jezus gebracht opdat Hij hem genezen zou. Jezus legde zijn handen op zijn ogen en hij zag. Op de achtergrond bovenaan, aan een huis en een wolkenveld.

DIEREN: Hondje aan knie blinde

Tabernakel in Sacristie (niet publiek)

schilder	Mogelijks van Bruno René De Cramer (ADG)
datum	
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	metaalpaneel, olieverf
Afmeting h*b	
Foto van	Albert De Graeve 2015
KIK regist	

DE SCHILDER: zie kruisweg

HET ONDERWERP: aanbidding van de H.-Eucharistie door engelen. ZW
foto: Hulptabernakel voor mobiel altaar bij bijzondere plechtigheden, o.a.
O.-L.-Vrouw-ter-Rive-noveen, O.-L.-Vrouw van Vlaanderen. (ADG)

Nog in sacristie dit schilderijtje op metaalplaat. De aangezichten van de engelen zijn heel reëel, alsof portretten. De vermoedelijke schilder BR De Cramer heeft ook portretjes geschilderd op zijn muurschilderijen bij de Carmel in Virton en in de kapelkerk van de Barnabieten in Ukkel.

Het is niet bekend in welk verband dit werkje werd gerealiseerd.

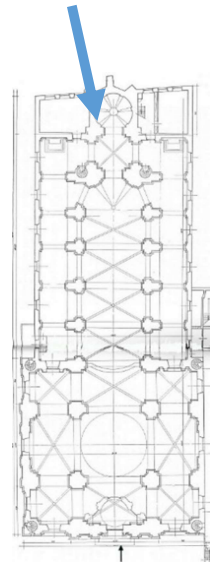

DIEREN:

Visioen van H. Bernardus van Clairvaux

LACTATIO BERNARDI

schilder	
datum	1601 - 1700
herkomst	
Materiaal	Doek, olieverf, naïf wer;
Afmeting h*b	104*107
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49483

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: De H. Bernardus bidt knielend voor een altaar van O.-L.- Vrouw.

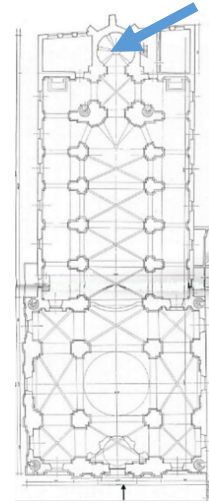
Rechts verschijnt hem Maria met het Kind op de wolken. Vanuit Maria's borst is er een straal naar de mond van Bernardus.

Zijn devotie voor Jezus' menselijkheid was zeer groot. Dat leidde tot de legende, dat Maria hem, toen hij eens in gebed was in de kerk van St.-Vorles in Châtillon-sur-Seine, in een visioen melk uit haar borst liet proeven. Zijn welbespraaktheid zou daar een gevolg van zijn geweest. Bovenaan, ziet men twee engelenkopjes met wolken omgeven.

DIEREN:

O.-L.-Vrouw met slapend kind

schilder	Anton van den Heuvel
datum	1601-1700 : Maniërisme
herkomst	
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	145*118
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49445

DE SCHILDER: Antoon van den Heuvel (Gent, rond 1600 – Gent, 5 augustus 1677) was een kunst-schilder. In 1628, toen hij meester werd bij het schildersgilde van Gent, verklaarde hij dat hij de 10 jaar daarvoor in Antwerpen en Rome vertoefde. Hij bleef vanaf toen in Gent, en schilderde altaarstukken in Gent en omstreken. Het kost moeite om zijn stijl accuraat te definiëren. Hij wordt foutief beschouwd als een lid van de internationale Caravaggisti.

Zijn vroeger werk liet een voorkeur zien voor contrasterende kleuren en sterke belichting, met een aantal transitie tonen. Maar vergeleken met zijn tijdgenoot Jan Janssens (zie o.a. schilderij onder de koepel), die wel correct beschouwd wordt als lid van de Caravaggisti, schilderde Antoon van den Heuvel zelden originele Caravaggisti elementen.

HET ONDERWERP: Maria, een moeder, kijkt met een tedere blik naar haar slapende zoon. Met de ene hand houdt zij het dekentje vast waarmee ze haar kind zal dekken en haar andere hand rust tegen de zetel.

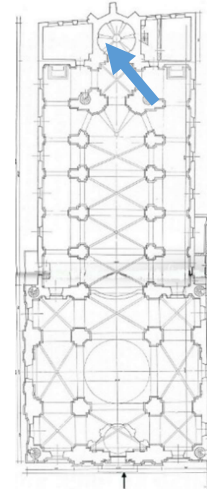
Links een deel van de zuil en verder het landschap.

Deze voorstelling van Maria en het Kind is nogal zeldzaam. Het kind ligt op een wit doek en Maria draagt een rood kled. Symbool van liefde, lijden en offer, en een blauwe mantel, symbool van kuisheid, oprechtheid en hoop.

DIEREN:

H.-Christoffel draagt het Jezuskind

schilder	Thyssens, Pieter Thijs, Pieter (kunstschilder) Antwerpen 1624 – 1677
datum	1651 - 1675
herkomst	
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	250*175
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49401

DE SCHILDER: Pieter Thys, (1624 - Antwerpen, tussen 7 en 17 oktober 1677), was een Vlaams kunstschilder. Zijn naam wordt op diverse manieren geschreven. Hij was een leerling van Anthony van Dyck en werd in 1644/1645 meester bij het Antwerpse Sint-Lucasgilde. Hij schilderde voornamelijk aristocratische portretten (waaronder groepsportretten), altaarstukken en mythologische scènes. Hij wordt gerekend tot de Vlaamse barokschilderkunst.

HET ONDERWERP: Sint-Christoffel (Christophorus, Christus-drager), een reus, is groot en sterk en vooral trots. Hij toont zijn kunnen door reizigers op de schouders te nemen om hen naar de andere oever van de rivier te brengen. Een kluizenaar die in de buurt zijn kluis heeft probeerde de reus te bekeren, maar hij was verblind door zijn trots. Op een dag helpt hij een kind de rivier over te steken, maar het kind wordt ongelofelijk zwaarder naarmate de rivier wordt overgestoken, de reus rukt een boomstam uit om daarop te steunen en zo kan hij nog net de oever bereiken. Het blijkt het Kind Jezus zelf te zijn. Sint-Christoffel bekeert zich ter plekke.

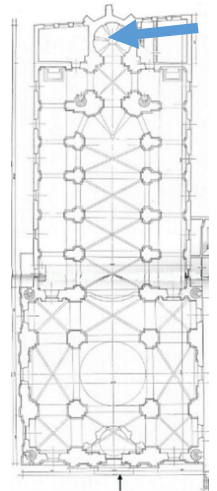
Pieter Thyssen schilderde het moment waarop Christoffel de overkant bereikt, met de kluizenaar op de achtergrond om met zijn lantaarn licht te brengen, het Kind Jezus heeft de wereldbol in zijn handen.

DIEREN:

Torenbrand in de voormalige O.-L.-Vrouwkerk

schilderij in perma-
nent bruikleen bij
Kunstencentrum
Sint-Pietersabdij/Gent

schilder	Van Doorselaer, Jan
datum	1726-1750
herkomst	O.-L.-Vrouwkerk (naast St.-Pieters) Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	190*263
Foto van	Albert De Graeve, 1974
KIK regist	49472

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: Op 15 januari 1732 slaat de bliksem in op de toren van de O.-L.-Vrouwkerk. Het schilderij is opgevat als een momentopname van de gebeurtenis.

Dit schilderij is één van de weinige iconografische documenten waarop een groot deel van de Sint-Pieterssite is afgebeeld.

De schilder heeft de details weergegeven, veelkleurig maar toch met dominerende rode tinten.

De kerk is proportioneel, doch te hoog geschilderd.

Op de voorgrond halen een aantal mensen de kunstvoorwerpen uit de kerk. Anderen geven commentaar en kijken op.

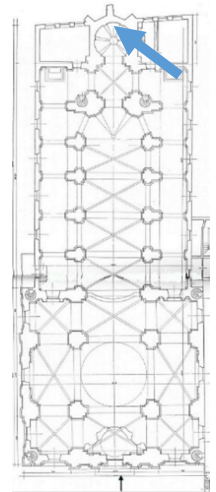
Rechts van de kerk is de St.-Pietersabdijkerk en het prelatengebouw op de plaats van het latere St.-Pietersplein.

Uiterst links onderaan is het vijvertje, een Gents wonder, vanwaar een rij waterdragers vertrekt. De 'brandweer' komt aan met de commandant op het trekkend paard.

DIEREN: paarden, vogels, honden

Genezing van Driesken van Doorne

schilder	
datum	1651 - 1675
herkomst	O.-L.-Vrouwkerk (naast St.-Pieters) Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	77*67
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49485

DE SCHILDER: In deze kapel hangt een reeks mirakelschilderijen. Deze schilderijen van een onbekende meester geven een bijzonder beeld van de cultus van Onze-Lieve-Vrouw in de voormalige parochiekerk. Het miraculeuze beeldje dat zich momenteel in de schatkamer van deze kerk bevindt werd, zoals ook andere beelden tijdens de contrareformatie, in de vroege 17de eeuw het voorwerp van een intense verering. De mirakelen die aan de tussenkomst van Onze-Lieve-Vrouw ter Rive werden toegeschreven zijn door Abt Vrancx verzameld en beschreven in *'De Wercken, De Mirakelen van de Moeder Gods Maria'*.

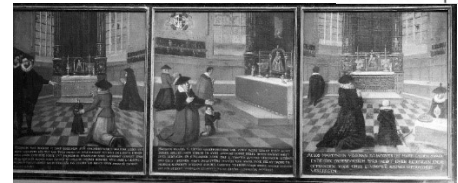
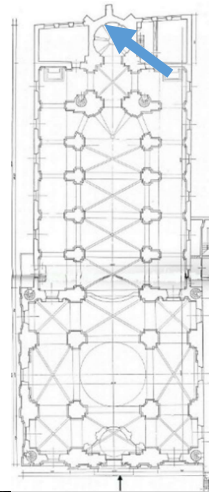
In de vier kleinere voorstellingen krijgen we een binnenzicht van de kapel van Onze-Lieve-Vrouw in de toenmalige parochiekerk.

HET ONDERWERP: In de eerste voorstelling zien Driesken van Doorne, geboren met verlamde ledematen, die door zijn grootmoeder naar de kerk wordt gebracht, en na het bidden blijkt het kind te kunnen lopen. Twee schepenen van het Sint-Pietersdorp komen ter plaatse en zijn getuige van het mirakel. Het altaar is een renaissance altaar, met twee zuilen en een portiek. De gesloten gordijnen verstoppen het schilderij. Onderaan staat het mirakel opgeschreven :

Drieskin van Doorne zoon Jans gheboeren syn onghebruyckich van syne leden en alsoo ghebleven een tyt van twee jaeren en half soo dat het niet en conste ghaen noch staen is by sine moeye uut medelyden opgenomen ende gebrocht geweest bin deser kercke en aldaer haer devocie en ofrande ghedaen hebbende voor onze L. Vrouwe altaeren tselve kindt nederstellen ter eerden is zoo rechte blyven staen en tsydekt worden gaen.

DIEREN:

Genezing van Hanskin en Jacquemyne Pluvier

schilder	
datum	1651 - 1675
herkomst	O.-L.-Vrouwkerk (naast St.-Pieters) Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	77*67
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49493

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: De tweede voorstelling toont de genezing van Hanskin en zijn zus Jacquemyne Pluvier. Hanskin, afgebeeld met ooglapje, had oogklachten en Jacquemyne had pijn in haar linkse boezem. Beiden worden genezen. Het altaar is een renaissance altaar, met twee zuilen en een portiek. De halfgesloten gordijnen verstoppen het schilderij.

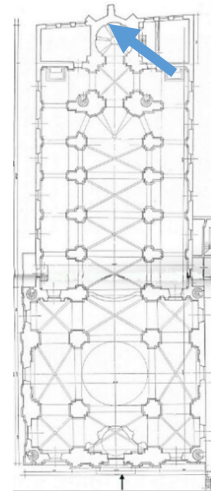
Onderaan staat het mirakel opgeschreven :

Hanskin Pluvier zoon Lievins graefmaeckere van Sente Jacobs kercke oudt acht jaeren anghecomen synde in syne slyncke hooge seker inconvenient heeft duer bedyngen en offranden voor ons L. vrouwe aultaer vercregen beter soo oock ghedaen heeft Jacquemyne Pluvier van seker pyne die sy hadde in haeren slyncken boeseme sonder daertoe te ghebruycken eenige andere medica dan een oprecht ghelove en betrauwen op Godt en zyne ghebenedijde Moedere.

DIEREN:

Genezing van Martijne Veerman

schilder	
datum	1651 - 1675
herkomst	O.-L.-Vrouwkerk (naast St.-Pieters) Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	77*67
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49498

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: Het derde schilderij toont de genezing van Martienken Veerman, zij had verzwakte benen en liep met krukken, na intens gebed werd zij genezen. De krukken liggen naast het meisje. In het schilderij zien we ook de kosteres van de kapel, met een schaal voor de offeranden. De gesloten gordijnen verstoppen het schilderij.

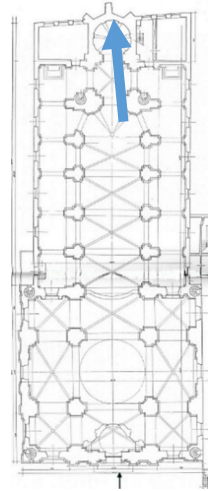
Onderaan staat het mirakel opgeschreven:

Alsoo Martynken Veerman Fi Jacques in haer leden swack ende oock ongebruyckich was heeft deur bedyngen ende offranden voor onse L. Vrouwe altaer ghesontheyt vercregen.

DIEREN:

O.-L.-Vrouw met Kind schenken de rozenkrans

schilder	Van den Heuvel, Anton (kunstschilder) 1600-1677
datum	1655
herkomst	Sint-Pietersabdijkerk/Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	242*162,5
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49444

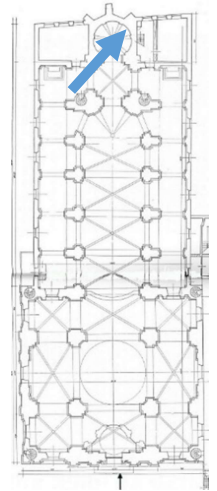
DE SCHILDER: boven het altaar zit het grootse schilderij van Anton Van de Heuvel, “De Instelling van de Rozenkrans”. Van den Heuvel werd vermoedelijk in 1600 te Gent geboren en heeft, na zijn studies in Antwerpen en Rome, heel zijn leven in Gent gewerkt. In 1628 liet hij zich registreren als schilder. In 1677 overleed hij en werd in de Sint-Baafskathedraal begraven. Na een periode als Caravaggisti, profileerde hij zich in de – commercieel interessantere – stijl van Rubens en Van Dyck. Het draagt als handtekening A.V.HVVEL.F 1655. (op schilderijlabel: overlijden van Antoon vd H in 1667)

HET ONDERWERP: Maria zit op een troon onder een baldakijn, met het Kind Jezus, op de schoot. Ze reikt de rozenkrans aan twee Dominicanen en het kind Jezus, aan twee Dominicanessen.

Twee engeltjes houden de draperie vast. De compositie is symmetrisch. Onderaan treft men donkere kleuren aan en bovenaan domineren de rode en blauwe kleuren. De rozenkrans wordt vaak geassocieerd met de Heilige Dominicus, de stichter van de dominicanenorde, maar er zijn geen bewijzen dat hij er de grondlegger van zou zijn. Paus Leo X gaf in 1520 goedkeuring aan het gebed en de Kerk heeft de rozenkrans sindsdien steeds aanbevolen.

DIEREN:

Genezing van Joosijne van Doorislaere

schilder	
datum	1651 - 1675
herkomst	O.-L.-Vrouwkerk (naast St.-Pieters) Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	77-68,5
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49500

DE SCHILDER:

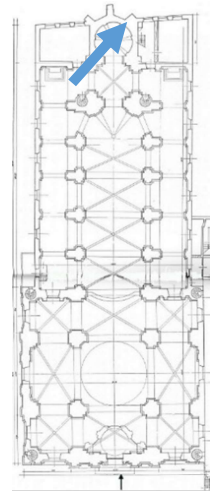
HET ONDERWERP: De genezing van juffrouw Joosyne van Doorislaere wordt afgebeeld in het vierde schilderij. Deze begijn uit het Sint-Elisabethbegijnhof werd genezen van een slepende ziekte. In het midden ziet men de begijn die rechtstaat terwijl twee andere verwonderd toekijken. Rechts boven zit een knielende jongen. De gesloten gordijnen verstoppen het schilderij.

De begeleidende tekst is:

Joncvrauwe Joosyne van Doorislaere dochter Loys, begyne van Ste Lysbetten langen tyt siec gelegen hebbende ende niet connen ghaen dan met hulpe is met ghelycke hulpe ghecommen binnen deser kercke ende aldaer haer ghebedt ghedaen hebben voor onse Lieve Vrouwe Aultaer is opghestaen en sonder enighe hulpe naeer huys ghekeert en sydert alsoo blijven ghaen en staene twelcke si insghelycx verkent heeft op de XVIIden Juni 1603 voor Schepen dezer Heerlicheyt van Sente Pieters.

DIEREN:

Processie tegen de pest in 1604

schilder	
datum	1651 - 1675
herkomst	O.-L.-Vrouwkerk (naast St.-Pieters) Gent
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	77-137
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49504

DE SCHILDER:

HET ONDERWERP: Tenslotte het grootste schilderij van de reeks, de Fiertelommegang op Onze-Lieve-Vrouw-Ten-Hemelopneming in 1604. Op het schilderij zien we de processie met de 'rive', het reliekschrijn van Onze-Lieve-Vrouw. In 1604 woedde er in het Sint-Pietersdorp een pestepidemie. Er was veel discussie over het al dan niet laten uitgaan van de jaarlijkse processie. De processie ging uit en volgde haar normale route, ondanks het grote besmettingsgevaar. Na de ommeegang was er door de pest geen dode meer te betreuren.

We krijgen een mooi beeld van de processie, vooraan lopen twee monniken, gevolgd door het Heilig Sacrament, gedragen door een hoge geestelijke, de abt of de bisschop van Gent, begeleid door de Schepenbank van het Sint-Pietersdorp, na hen volgt het miraculeuze beeld van Onze-Lieve-Vrouw, begeleid door het Broederschap, blootsvoets en in het wit. Hierna komen de gewone gelovigen. Op de achtergrond zien we de torens van v.l.n.r. de Sint-Niklaaskerk, het Belfort, de Kathedraal, Sint-Jacobs en tenslotte de Onze-Lieve-Vrouwkerk en de Sint-Pieterskerk.

De begeleidende tekst is:

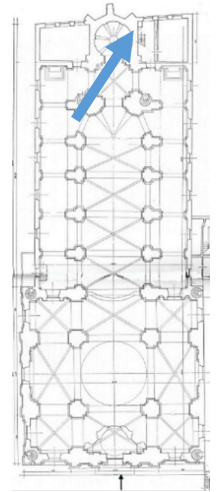
Alsoo int jaer 1604 was eene groote pestelencie op dese prochie van Sent Pieters en sonderlynghe in Tyckstraete de welcke soo gheinfecteert was als datter nauwelicx eenen dach en passeerde sonder twee of dry persoonen daer van testerven soo wiert in deliberacie gheleyt ten daghe vande jaerlicxsche processie van H. Maghet Maria thalfougst of de selve processie duer de voorseyde straete soude passereren ofte niet mits de voorseyde groote infectie en sterfte en is hendelynghe gheresolveert bi raede van myn eerweerdighste Heere den Biscop deser stede en van myn eerw. Heere den prelaet van Ste Pieters dat iae soo dat dienvolgende de voorseyde processie aldaer gegaen is en in selve ommeghedregen geweest naer aude costume het hooghweerdich secra. des autuers met het beelt van H. Maght naer welcke processiede voorseyde infetie teenemael ghecesseert is soo dat tsydert het passereren vande selve processie aldaer niemant meer van voorseyde sieckte ghestorven en is ghelyck het eenenyegelick van dien tyt ghenoech kennlick is.

DIEREN:

O.-L.-Vrouw Onbevlekt Ontvangenis

schilder	Van Cleef, Jan (kunstschilder) (toegeschreven)
datum	1651 - 1700
herkomst	
Materiaal	Doek, olieverf,
Afmeting h*b	245*145
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49442

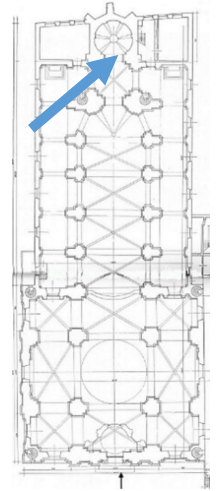
DE SCHILDER: Van Cleef, ook J(e)an van Cleve, (Venlo, 6 januari 1646-Gent, 19 december 1716) was een kunstschilder, die op het eind van de 17de eeuw en het begin van de 18de eeuw vooral in de Zuidelijke Nederlanden bekendheid verwierf. Volgens Flament was hij een natuurlijke zoon van Gabriel van Cleef, een soldaat in Spaanse dienst, en Elizabeth Jansens. Hij vertrok van Venlo naar Brussel om daar het schilderen te leren. Vanwege de verwantschap van schilderijstijl tussen Van Cleef en Gaspar de Crayer wordt aangenomen dat Van Cleef een leerling is geweest van de Crayer. Zeker is dat hij aan schilderijen van de Crayer heeft gewerkt en deze ook heeft gekopieerd. Van Cleef schilderde historische genrestukken en religieuze taferelen. Hij vestigde zich in 1668 als kunstschilder in Gent. In Gent werd de schilder na zijn dood in de Sint-Michielskerk bijgezet.

HET ONDERWERP: Het grootse schilderij van Jan Van Cleef, “Het Visioen van Joachim en Anna”, is een voorstelling vol symboliek. Het oudere echtpaar Joachim en Anna krijgen, wanneer Sint-Anna zwanger is van Onze-Lieve-Vrouw, een visioen: een struik, met doornen, een voorafspiegeling van de Smarten die Onze-Lieve-Vrouw zal moeten ondergaan, groeit uit tot de Boom uit het Aards Paradijs, met de beruchte appel, Onze-Lieve-Vrouw als de nieuwe Eva, een element uit het Boek Openbaringen, en is bekroond met Lelies, dé bloem van Maria. Boven de struik ontvouwt zich een heel spektakel, Onze-Lieve-Vrouw, staande op de maansikkel en der slang, wordt gekroond en opgenomen in de Hemel, in het gezelschap van de Heilige Drievuldigheid. We krijgen in dit ene schilderij een heel gamma aan Mariale dogma's.

DIEREN: slang, duif

Ontmoeting van Jezus en de Emmaüsgangers

schilder	Pieter Hals
datum	1 ^{ste} helft van de 17 ^e eeuw
herkomst	
Materiaal	Doek, olieverf,
Afmeting h*b	81,5*123,5
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49731

DE SCHILDER: Hals is vooral ‘bekend’ door zijn naam, hij wordt vaak verward met de vader en de zoon van de barokschilder Frans Hals, van wie hij, voor zover bekend, geen directe verwant is. In de jaren 1630 - 1640 was hij in Gent zeer actief als landschapsschilder.

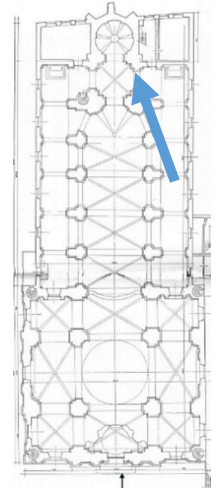
HET ONDERWERP: In het landschap, in de linkerbovenhoek, staat Christus met twee van zijn leerlingen op een heuveltje met uitzicht op een Vlaams landschap. De rechter leerling is 17de eeuws gekleed, Christus en de andere leerling zijn klassiek gekleed. Hij zal zich kenbaar bij de maaltijd waar hij brood zal breken. Het gebeurt nabij het stadje Emmaüs, dat in de rechterhoek is voorgesteld. In het landschap ziet men nog twee discussiërende mannen.

Het is een typisch landschapsschilderij. De donkere kleuren zijn alleen onderbroken, door de rode mantel van Christus.

DIEREN: papegaai

Gezicht op de Blandijnberg met Sint-Pieterskerk

schilder	Sanderus, Antonius (graveur) (kopie) naar gravure in Flandria Illustrata
datum	1641
herkomst	
Materiaal	lithografie, druktechniek – Drukkerij Eugeen De Backer, St.-Amandsstraat
Afmeting h*b	39*78
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49735

DE SCHILDER: Ingekleurde gravure van Antonius Sanderus

HET ONDERWERP: De gravure is gemaakt vóór de uiteindelijk afwerking van de St.-Pietersabdijkerk. Sanderus had inzage in de plannen en kon dus een vrij getrouwe afbeelding tekenen die echter enigszins afwijkt van de uiteindelijke uitvoering. O.a. model van torenspits. De abdijgebouwen aan het latere St.-Pietersplein zijn er nog niet, wel het kopse gebouw van de abdijrefter met momenteel in de kelders de Club of Flanders.

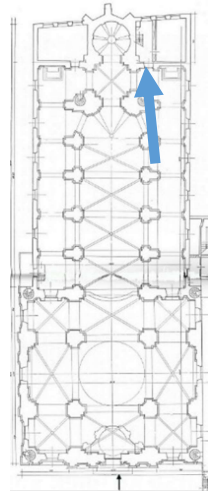
Op dit werk zien we ook de toenmalige Onze-Lieve-Vrouwekerk, afgebroken in de Franse Revolutietijd. We merken ook de voormalige abtswoning, rechtover de St.-Pietersabdijkerk. Het tracé van beide gebouwen werd weergegeven met metalen banden in het huidige St.-Pietersplein.

Ook het wonder van Gent, een driehoekige waterplas boven op een zandberg, is te zien rechtover de O.-L.-Vr.-kerk.

DIEREN: eendjes, paarden

Opwekking van Lazarus

schilder	Seghers, Gerard (kunstschilder) 1591-1651
datum	1626-50
herkomst	
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	218*218
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49396

DE SCHILDER: Gerard Seghers (Antwerpen, gedoopt 17 maart 1591 – aldaar, 18 maart 1651), ook Zegers genoemd, was een Brabantse barokschilder en een van de leidende Caravaggisten in de Zuidelijke Nederlanden.

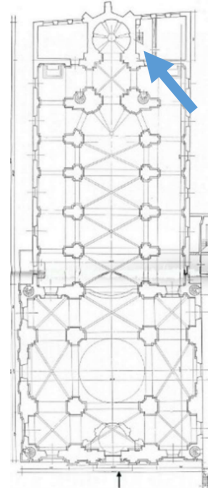
HET ONDERWERP: In dit dynamische schilderij staat de Christus als voornaamste figuur in het midden, Zijn hand uitgestrekt naar zijn vriend die ontwaakt uit de dood. Door het lichteffect op een deel van het gezicht van Christus, op diens hand en op het halfnaakte lichaam van Lazarus, is dit het meest caravaggistische werk van Seghers in deze kerk.

Toen het graf geopend was riep Jezus “Lazarus kom buiten!” en terstond kwam hij die gestorven was uit het graf. Veel Joden die dit gezien hadden geloofden in Hem.

DIEREN:

Portret van
abt Gudwalus Seiger

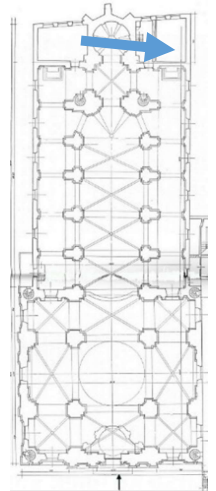
schilder	
datum	1701 - 1800
herkomst	
Materiaal	schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	200*150
Foto van	
KIK regist	49732

DE SCHILDERIJ: In de hal naar de Schatkamer hangt een portret van Abt Gudwalus Seiger. Hij was abt van de Sint-Pietersabdij van 1760 tot 1789 en een notoir kunstverzamelaar.

HET ONDERWERP: de voorlaatste abt van St.-Pieters, Gudwalus Seiger (1760-1789), bijgenaamd “de prachtlievende”. De prelaat heeft plaats genomen in een zetel. Op zijn borst hangt een schitterend gouden-met-edelstenen-bezet kruis. De rechterarm rust op de leuning van de zetel, terwijl de geringde linkerhand op de met een tapijt bedekte tafel ligt waarop een opengeslagen manuscript en enkele rechtstaande boeken voorkomen. Abt Seiger draagt de traditionele pruik van die tijd. Op de achtergrond bevindt zich een bibliotheek behangen met een draperie. Het Museum van Oudheidkunde (STAM) bezit van deze prelaat een kleiner portret.

DIEREN:

Interieur van Kerk O.-L.-Vrouw-Sint-Pieters

schilder	De Baets, Ange (kunstschilder)
datum	1836 - neoclassicisme
herkomst	
Materiaal	Paneel, olieverf
Afmeting h*b	72*55
Foto van	http://users.belgacom.net/olvsintpietersrestauratie/
KIK regist	49355

DE SCHILDER: Ange de Baets, Evergem 1793 - Gent 1855. Hij schilderde in 1836 een binnenzicht van de kerk. Hij werd in 1793 geboren in Evergem en ging studeren aan de Gentse Academie voor Schone Kunsten, waar hij leraar tekenen en doorzichtkunde werd. Hij overleed in Gent in 1855. In dit schilderij zien we de kerk vanuit de voordeur, waar zich nu het portaal bevindt. De binnenportalen, tussen de beneden- en bovenkerk, staan nog op het oorspronkelijke plaats. We krijgen een zeldzame blik in de kerk net voor de verbouwingen van 1846.

Ange De Baets was born and baptized in Evergem on 24 November 1793, the son of Joannes De Baedts from Kluizen and Joanna Judoca Vereecken from Ertvelde. They already had two girls and one boy. He died in Ghent on 23 April 1855 at 19 hrs 30. His wife, Maria Bernardina Van der Haeghen survived him. The Ghent Museum of Fine Arts has three paintings and two water colours by De Baets. <http://freepages.genealogy.rootsweb.ancestry.com/~noemeetjesland/meetjesland/evergem/evergem.htm>

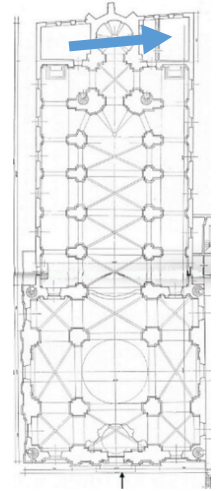
HET ONDERWERP: kerkinterieur van de O.-L.-V.-St.-Pieterskerk vóór de aanleg van de nieuwe vloer in 1920 en vóór de bouw van het doksaal (1846) met gebruik van de marmeren elementen en deuren die de bovenkerk afsloten van de benedenkerk. Nog geen teksten op de naakte neuten onder de apostelbeelden. Dit interieur van de kerk, gezien van west naar oost, is een van de weinige iconografische documenten die men bezit van de barokke kerk. Toch is het niet zo betrouwbaar, daar het proportioneel niet juist is, de benedenkerk rijst te hoog, en de mensen zijn te klein in verhouding met de basementen. Er zijn enkele verschillen met de huidige kerk. Oorspronkelijk blijkt ze geschilderd te zijn en de inscripties op de paneelwerken van de vieringpijlers ontbreken nog. De twee marmeren zijportalen van het huidige portaal staan nog op hun oorspronkelijke plaats, als afsluiting van de bovenkerk.

DIEREN:

Intronisatie van Dom Lou in de Sint- Pietersabdij

schilder	Jos Damien (1879-1973)
datum	1953*56
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	paneel, olieverf
Afmeting h*b	
Foto van	Frederic Naessens, 2014
KIK regist	

DE SCHILDER: Joseph Damien (1879-1973) schilderde het grote drieliuk. De Brusselse schilder maakte een groots schilderij van de intronisatie-ceremonie in de jaren 1953-1956. In 1974 werd het aangekocht door de Stad Gent. Sinds 2012 bevindt het zich in onze kerk. Kunstschilder François Joseph Damien werd in 1879 geboren in Noville-les-Bois in de provincie Namen als zoon van Franz, een talentvol maar te bescheiden kunstschilder. Hij kreeg de eerste schilderlessen van zijn vader. Later volgde hij opleiding aan de Academie in Luik en aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten in Antwerpen. Het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog gooide echter roet in het eten. Hij werd weggevoerd naar Duitsland. Pas in 1915 kon hij zijn gezin opnieuw vervoegen. Vanaf dan veranderde zijn loopbaan: hij zou zich voortaan toelagen op het portrettschilderen. Al wie naam had in dit land ging voor hem poseren: o.m. politici, burgemeesters, generaals, magistraten, universiteitsprofessoren. In de jaren 1930 beleefde hij een hoogtepunt in zijn carrière toen hij werd uitgenodigd aan de Hoven in Laken en nadien in Luxemburg om de koninklijke en prinselijke families te schilderen.

HET ONDERWERP:

Dom Lou was een Chinees toppoliticus die na het overlijden van zijn vrouw in 1927 intrad in de abdij van Sint-Andries te Brugge.

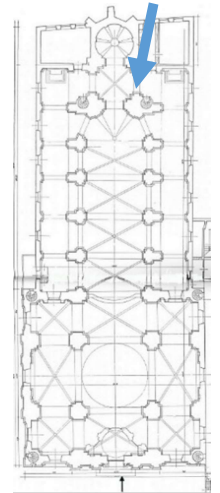
Dom Lou werd te Sjanghai geboren als Lou Tseng Tsiang op 12 juni 1871. Hij was diplomaat in de laatste jaren van het Chinese keizerrijk, een voormalige Eerste minister van China. Later werd hij minister van Buitenlandse Zaken. In die functie kwam hij ook in België. In 1899 huwde hij in St.-Petersburg met de Belgische Berthe Bovy. Na de uitroeping van de Republiek in 1911 werd hij minister. In 1914 zorgt hij er als premier voor dat Chinese genietroepen naar het front trekken van de Eerste Wereldoorlog. Wie in de Westhoek de oorlogsgraven goed bestudeert ziet er regelmatig Chinese 'technische adviseurs' liggen. Als hoofd van de Chinese delegatie op het Congres van Versailles in 1918

hoopt hij voor China een beloning uit de brand te slepen voor haar participatie in de oorlogsgruwel. De conferentie wordt een zware teleurstelling, China wordt beloond noch gecompenseerd, Japan sleept zelfs een aantal concessies ten koste van China in de wacht. Lou Tseng Tsiang wordt gedwongen een stap opzij te zetten. Van 1923 tot 1926 werkt hij als gevolmachtigd gezant in Zwitserland. Na de dood van zijn vrouw in 1926 trekt hij zich geheel terug uit de diplomatie en vestigt zich in België, waar hij in 1927 intreedt in de Benedictijnerabdij van Sint-Andries bij Brugge. Op 26 maart 1946 werd hij door paus Pius XII tot bisschop gewijd en als titulair abt van de Sint-Pietersabdij aangesteld. Dom Lou werd in Gent ontvangen door de kerkelijke en burgerlijke overheden. Hij ontvangt er een steen van de oude Sint-Pietersabdij die als eerste steen moest dienen voor een nieuwe abdij in China. Die hoop bleef onvervuld, in 1946 was China in de naweeën van de Tweede Wereldoorlog: het verzet tegen de Japanse fascistische bezetter en tegen een eventuele hernieuwde Westerse overheersing leidde in 1949 tot de oprichting van de Volksrepubliek. Dom Lou stierf in januari 1949 in zijn abdij te Brugge. De steen is niet verder geraakt dan tot in St.-Andries/Brugge.

DIEREN:

NOOT: in bruikleen van MSK

Gedenkplaat Ludovici J. Bauwens

schilder	
datum	1833
herkomst	
Materiaal	Marmer zwart en wit met gouden opdruk
Afmeting h*b	
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	

HET ONDERWERP: Recht tegenover de ingang naar de Tweede Sacristie zien we in de muur een gedenksteen voor **Ludovic Judocus Bauwens**. In 1833 werd dit monument opgericht ter nagedachte- nis van de overleden schatbewaarder van de kerk, voormalig directeur van de meisjesschool Crombeen en kolonel van het Vierde Legioen van de Burgerwacht, die zich o.a. verdienstelijk had gemaakt met het onderdrukken van een volksofstand in 1830.

Uittreksel: Gazette van Gent 11 oktober 1833

en een geheel uwe vergadering, den apostolyken zegen.

Gegeven te Roomen, by S. Pieters, den 10 april 1833, het derde jaer van ons pausdom.
GREGORIUS.

— Wy laten hier een levensschets van den onlangs overledene kolonel onzer burgerwacht den heer **BAUWENS** volgen:

"Den heer Lodowyk Joseph **Bauwens**, van wien wy het overlyden vermeld hebben, den 17 september 1833 te Gend overgevalven, was den 27 maart 1793 te Audebaerde geboren.

"Den heer **Bauwens**, deugdzaam en zedigen burger, had een gerust en gelukkig leven in de oefening der huishoudlyke deugden overgebragt, toen de omwenteling van 1830 hem de gelegenheid kwam verschaffen om de openbare zaak krachtig te dienen.

"Eerst tot 2.º luytenant der 36.º compagnie van de burgerlyke wacht van Gend gekozen, kreeg hy welhaest door het ontslag van den kapiteyn en het vertrek van den 1.º luytenant het bevel over die compagnie, een welkers hoofd hy zich by de moeylykste omstandigheden onderscheydde.

"Het was die compagnie, die den 2 oktober 1830 de kazern der abdy van S. Pieters bewaarde, als ook het aldaer opgerecht magazyn, het welk voor een weerde van 40,000 guldens in lakens, militairekleding, buskruyd enz. vervatte. Alle die voorwerpen zouden onmisbaar door het grau geplunderd hebben geweest, indien de 36.º compagnie, door eenige versterking bygestaan, het zelve niet tegengehouden had.

"Weynige dagen daer naer, de groote kazern van S. Pieters op hare beurt aengevalven geweest zynde, was het nog eens de compagnie van den heer **Bauwens** die zich aanhield om die te verdedigen; zy verdreef eenende van meer dan 200 personen die de stallingen afbraken, en bevrydde die schoone kazern van een volkomene verwoesting.

"Den 18 oktober, wanneer de orangistische anstooters de burgers tegen elkanderen aengehitst hadden, om de stad in wanorder aen de hollanders der citadel te leveren, bezette den heer **Bauwens**, met zes manschappen zyner compagnie de hoofdwacht, alwaer hy zich in het midden van allerley gevaren wist te behouden; het was naer een tyd-verloop van 48 uren dat hy afgelost wierd.

"Den 2 february 1831 was den heer **Bauwens** eenen der eerste die met zyne compagnie den gouverneur zyne diensten kwam aanbieden. Men plaetste hem op den gewigtigen post van het stadhuys, alwaer hy tot laet in den nacht bleef.

"By de samenstelling der burgerwacht wierd hy tot majoor van het 2.º bataillon van het 4.º legioen gekozen. In dien nieuwen graed wist hy door zynen yver en zyne werkzaamheyd de algemeene gunst zoo wel te verwerven dat de officieren van het legioen hem

Maer een andere belooning was hem ongetwyfeld in den Hemel voorbehouden, toen hy reeds ziek zynde, weynige dagen naer het bekomen van dien aerdschen prys, het tydelyk met het eeuwige verwisselde. Hy had met aendringing de HH. Sacramenten der kerk gevraagd, welke hy met een aendoenlyke godvruchtigheyd ontving.

"Den heer **Bauwens** was ongetrouwd. Hy laet twee broeders en een zuster in den rouw. Zyne wapenbroeders hebben hem de laeste eerbewyningen betoogd en zyne gedachtenis zal hun en alle personen die zyne deugden gekend hebben dierbaar zyn. De kerk bid nu voor zyne ziel en wy kwyten een plicht met hem die levensschets toe te wyzen, als eenen tol van liefde en dankbaerheyd. *(Mededeeld.)*

ANEKDOT.

Vertel my toch eens, zeyde zekeren vos aen eenen oeyvaer, gy die jaerlyk en zoo verre reyst, wat gy wel merkweerdigs gezien hebt?

Den oeyvaer deed een lang verslag van alle delanden die hy doorkruysd had; hy noemde alle moerassen waer in hy smaeklyke palingen, vette kikvorschen en alle lekkernyen gevonden had, en sprak met onuytspreeklyke belangstelling van alle de vermaken die hy aldaer had geuoeten.

En de menschen, zeyde den vos, zyn zy 'er zoo beschaeft als by ons? En de wetten..... heeft men 'er een zoo liberale constitutie als wy (den vos was eenen belgischen vos)?

Daer heb ik my weynig over bekommerd, hernam den oeyvaer.

Dan is myn heer zeker eenen oeyvaers-edelman, antwoordde den vos en vertrok.

BURGERSTAND DER STAD GEND.

HUYLYKEN van den 9 October.

Amandas Mouton, oud 36 jaren, wever, met Petronille Goossens, 38 jaren, vendster, beyde heuvelstraet.

Joseph de Graud, 29 jaren, dienstknecht koornerkt, met Elisabeth Tilleman, 39 jaren, daghuerrvrouw, langemust.

Hendrik de Teemerman, 27 jaren, dienstknecht, savacustraet, met Juliane Plaetsaert, 38 jaren, winkelierster, nederkauter.

Benjamin Mathys, 26 jaren, wever, oud kasteel, met Petronille Stadus, 27 jaren, naeyster, waeystraet.

Allert van der Stuyf, 32 jaren, raffinadeknecht, met Isabelle Verbeke, 28 jaren, naeyster, beyde S. Pietersvrouwastraet.

Eduard Vergult, 26 jaren, tolwever, chartronsstraet, met Marie Janasens, 26 jaren, vendster, sassepoortstraet.

Francies de Wacle, 31 jaren, dresser, met Lapoline Pheps, 34 jaren, herbergierster, beyde brandstraet.

Jan Corné, 27 jaren, schoenmaker, stoppelbergstraet, met Bernardine Ryckaert, 31

"By de samenstelling der burgerwacht wierd hy tot majoor van het 2.º bataillon van het 4.º legioen gekozen. In dien nieuwen graed wist hy door zynen yver en zyne werkzaamheyd de algemeene gunst zoo wel te verwerven dat de officieren van het legioen hem met eenparige stem voor luytenant-kolonel vroegen. De plaats van kolonel opengevalven zynde, wierd zy van gelyke voor den heer **Bauwens** gevraagd en den koning bewilligde deze vraag.

"De moeyten welke hy zich gaf om die verschillende bedieningen weerdiglyk te vervullen en alzoo aen de verwachting van zyne medeburgers en aen het koninglyk vertrouwen te beantwoorden, ondermynden zyne gezondheid, te meer daer hy midden zyne bezigheden als opperhoofd der burgerwacht nog kostloos het ambt van kerkmeester en ontfanger der fabriek van O. L. V. van S. Pieters bekleedde en de lastige bediening van armmeester in den 5.º wyk uytoeffende. Maer zyne opoffering was onuytspreeklyk. Hy nam daerenboven het opzicht aen van twee armscholen, aen de welke hy niet opgehouden heeft de tederste zorgen te bewyzen.

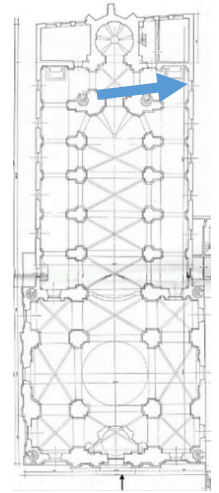
"De parochie van S. Pieters zal langen tyd de weldaden van den heer **Bauwens** indachtig wezen. Het is vooral aen hem dat zy haer schoon geluyd, het voorleden jaer verkregen, te danken heeft.

"Nochtans kwam den geestel der cholera, naer het grootste deel van Europa te hebben verwoest, de stad Gend ook tsykeren. In die dagen van treurighyde en dood overtrof den heer **Bauwens** zich zelve. Tot voorzitter van den gezondheids- en onderstands-bureau van den 5.º wyk benoemd, hy offerde zich gansch op ter verachting van het lydend menschedom. Van 's morgens tot 's avonds bezocht hy de wooningen der arme lieden, deelde hen onderstands-middelen uit, bewaakte de plaetsing der weezen, tot dat hy eyndlyk van vermoeienis zelf ziek viel. Hy wilde nog zyne werkzame taek voortzetten, maer de uypaeting zynar krachten veroordeelde hem tot de rust.

"Wy hebben reeds gezeyd dat het gouvernement, ter belooning zynar diensten, hem eenen goeden eere-penning gegeven heeft.

Reidans van Engelen voor de H.-Familie

schilder	Van Avont, Pieter 1601-1650
datum	1701 - 1800
herkomst	
Materiaal	schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	181*335
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49440

DE SCHILDER: Pieter van Avont, ook Peeter van Avont (gedoopt te Mechelen, 14 januari 1600 - Deurne, 1 november 1652), was een Vlaams schilder, tekenaar en prentmaker tijdens de barokperiode. Dit schilderij is een typisch voorbeeld van het werk van deze Mechelse schilder, hij was gespecialiseerd in dergelijke afbeeldingen van de Heilige Familie in het gezelschap van kleine engelenfiguren.

HET ONDERWERP: Pieter van Avont heeft nog andere gelijkaardige schilderijen gemaakt die wel eens "*Een rustpauze tijdens de vlucht naar Egypte*" wordt genoemd.

In een visioen zien Maria, Jezus en Jozef engelen die hen komen troosten tijdens hun vlucht. In de rechterhoek zit Maria met het Kind, verlicht, en achter haar, Jozef in de schaduw. Een aantal engeltjes dansen in het rond. Vier musicerende engeltjes zitten op de wolken.

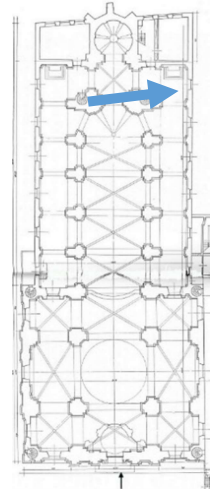
Het tafereel speelt zich af in een bebost landschap. In de verte, een weids landschap.

DIEREN:

H.-Adrianus

Schilder	Thyssens, Pieter (kunstschilder) Antwerpen 1624 – 1677
datum	1651 - 1675
herkomst	
Materiaal	schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	250*176
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49402

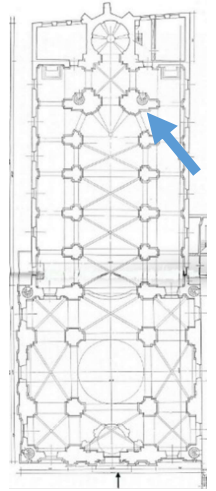
DE SCHILDER: Pieter Thys, (1624 - Antwerpen, tussen 7 en 17 oktober 1677), was een Vlaams kunstschilder. Zijn naam wordt op diverse manieren geschreven. Hij was een leerling van Anthony van Dyck en werd in 1644/1645 meester bij het Antwerpse Sint-Lucasgilde. Hij schilderde voornamelijk aristocratische portretten (waaronder groepsportretten), altaarstukken en mythologische scènes. Hij wordt gerekend tot de Vlaamse barokschilderkunst.

HET ONDERWERP: Adrianus was een officier in het Romeinse Legioen en was een vervolger van christenen. Hij bekeerde zich tot het Christendom en stierf als martelaar in het begin van de 4de eeuw. Wordt aanroepen als patroon tegen de pest en andere besmettelijke ziekten: Zijn beeld en relikwie werden ieder jaar met de pestmis ter verering uitgesteld. De Heilige Adrianus was een Romeins officier, twee putti zetten hem de lauwerkrans op. Achter de heilige staat een zuil en aan zijn voet ligt het aambeeld en een leeuw, attributen als teken van zijn martelaarschap. Zelf houdt hij een zwaard in de hand, wat op zijn krijgsmansstaat wijst. De compositie is eenvoudig, maar de kleuren zijn helder en zacht; de okerachtige en bruine tinten zijn onderbroken door roze, blauwe en grijze kleurvlekken.

DIEREN: leeuw aan zijn rechter been

Terugkeer van Josua en Chaleb uit het Beloofde Land

schilder	Simons, Jean Baptiste (kunstschilder) Brussel 1717 - 1783
datum	1701 - 1800
herkomst	Sint-Pietersabdij/Gent refter
Materiaal	schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	400*193
Foto van	KIK 1942
KIK regist	49399

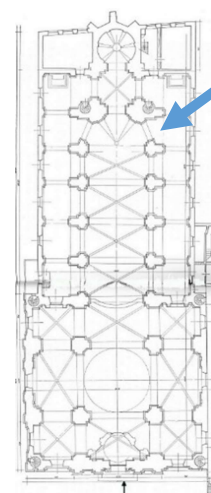
DE SCHILDER: Jan-Baptist Simons was aangezocht om voor de refter van de abdij passende taferelen te schilderen die opgehangen werden tussen de ramen. Ze hebben iets met eten te maken. Van de hele reeks die hij maakte zijn er twee schilderijen terug te vinden in onze kerk. (zie elders Emmaüs-gangers)

HET ONDERWERP: Levensgrote verkenners, uitgestuurd door Joshua, die beladen met een reusachtige druiventros en manden (=hun kleed) met vruchten van het land getuigen van de overvloed die hen wacht in het Heilig Land.

TEKST BIJ DE SCHILDERIJ: *Mozes zond 12 mannen uit. Eén van elk geslacht, om Kanaän te verkennen. Ze brachten vruchten mee uit dat land. Caleb en Josuë vertelden: “Het land dat wij verkend hebben is een uitstekend land. Zo de Heer ons gunstig is zal Hij ons er heen brengen en het ons geven. In dit land vloeien melk en honing. De Heer is met ons, we moeten dit volk niet vrezen.”*

DIEREN:

H.-Barbara

schilder	Mogelijks van Bruno René De Cramer (ADG)
datum	
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	metaalpaneel, olieverf
Afmeting h*b	
Foto van	Albert De Graeve 2018
KIK regist	

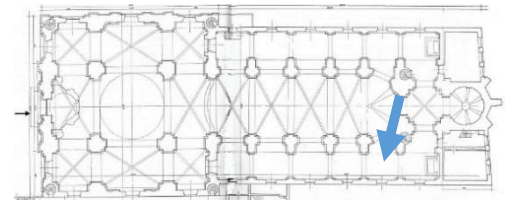
DE SCHILDER: zie kruisweg

HET ONDERWERP: afbeelding van de H.-Barbara als aandachtstrekker voor offerblok vlak bij het levensgrot beeld van de H.-Barbara. (ADG)

DIEREN:

H.-Franciscus verandert water in wijn op zijn ziekbed

schilder	Hals, Pieter (kunstschilder) (toegeschreven)
datum	1601 - 1700
herkomst	Klooster van de Recolletten/Gent (plaats van huidig Justitiepaleis/Koophandelsplein/Gent) Geschonken door de familie de la Faille
Materiaal	Paneel, olieverf
Afmeting h*b	180*395
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49383

DE SCHILDER: Hals is vooral ‘bekend’ door zijn naam, hij wordt vaak verward met de vader en de zoon van de barokschilder Frans Hals, van wie hij, voor zover bekend, geen directe verwant is. In de jaren 1630 - 1640 was hij in Gent zeer actief als landschapsschilder.

Voor de kerk van de minderbroeders, of Recolletten, maakte hij een reeks van, vermoedelijk, 14 schilderijen over het leven van Franciscus van Assisi. Vier ervan hangen in onze kerk. Deze schilderijen dienen gelezen te worden als een stripverhaal, de scènes volgen elkaar op.

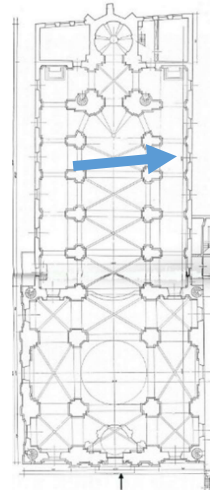
HET ONDERWERP: In een wijds landschap krijgt de zwaar zieke heilige water aangeboden, dat hij veranderde in wijn. Het schilderij geeft enkele typische landelijke scènes weer, zo zien we een herder die op de achtergrond zijn koeien naar de weilanden leidt. Aan het ziekbed van de heilige krijgt hij gezelschap van een groep jagende edellieden, met jachthonden (windhonden) en een valk (valkenier). De edellieden, een verwijzing naar het lyrische leven dat de heilige leidde vóór zijn inkeer, staan in contrast met de attributen die opgesteld staan naast de liggende, lijdende, heilige. Op een steen, naast Franciscus, liggen zijn attributen: het doodshoofd en het kruis en enkele boeken. In de hoek rechts boven treft men een dorp aan, terwijl twee mannen er naartoe wandelen.

De schilderijen werden door de familie *de la Faille* aan de Recollettenkerk geschonken, vandaar hun blazen dat erop vermeld is.

DIEREN: honden, valk, koeien

De wonderbare visvangst

schilder	Van Reysschoot, Petrus Norbertus (kunstschilder) Gent 1738 - Gent 1795
datum	1780 (ca)
herkomst	Abdij van Baudeloo/Gent
Materiaal	schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	400*298,5
Foto van	http://eekhout.eu/
KIK regist	49482

DE SCHILDER: Gentenaar Pieter Norbertus van Reysschoot (1738-1795) was de zoon van de schilder Emanuel Petrus van Reysschoot en werd in 1770 aangesteld tot de eerste professor architectuur en perspectief aan de academie. Door zijn ervaring met geschilderde architectuur, theaterdecors en feestarchitectuur was hij vertrouwd met de heersende architectuuropvattingen. Aanvankelijk schilderde hij hoofdzakelijk landschappen voor particulieren, maar later maakte hij vooral religieuze taferelen voor kerken en kapellen. De **grisailles** in de Sint-Baafskathedraal werden in 1790 door hem vervaardigd. Momenteel hangen er in de O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk te Gent enkele schilderijen van Van Reysschoot die zijn passie voor landschappen en architectuur illustreren. Zij zijn 'achtergebleven' bij de verhuis naar het Museum voor Schone Kunsten. Zijn grootste verdiensten als professor bouwkunde waren de aankoop van de 'Neufforge' publicaties in 1771 en zijn vertaling van de 'Cours d'Architecture' van Blondel in een handboek voor de studenten.

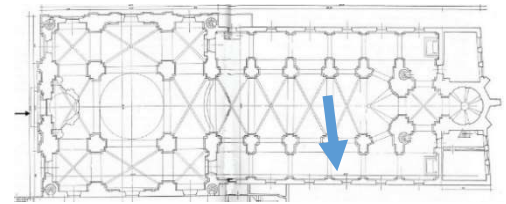
HET ONDERWERP: groots schilderij van Pieter Norbert Van Reysschoot, uit circa 1780. Deze classicistische voorstelling geeft "De Wonderbaarlijke Visvangst" weer. In een mistig landschap, zien we Christus, staande in een bootje, omringd door robuuste vissers die zware netten vol grote vissen binnenhalen. Aan de oever van het meer zien we italianiserende, romantische ruïnes.

TEKST BIJ HET SCHILDERIJ: *Jezus beval de leerlingen af te varen en de netten uit te werpen: ze vingen een grote hoeveelheid vis en wenkten de andere boot om hulp. De twee boten waren zo vol dat ze haast zonken. Petrus tot Jezus: "Ga weg van mij, Heer, want ik ben een zondaar". Jezus antwoordde: "Vrees niet, van nu af zult ge mensen vangen".*

DIEREN: vis

Vredesverdrag van H.-Franciscus met de wolf van Gubbio

schilder	Hals, Pieter (kunstschilder) (toegeschreven)
datum	1601 - 1700
herkomst	Klooster van de Recolletten/Gent (plaats van huidig Justitiepaleis/Koophandelsplein/Gent) Geschonken door de familie de la Faille
Materiaal	Paneel, olieverf
Afmeting h*b	180*370
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49369

DE SCHILDER: Hals is vooral ‘bekend’ door zijn naam, hij wordt vaak verward met de vader en de zoon van de barokschilder Frans Hals, van wie hij, voor zover bekend, geen directe verwant is. In de jaren 1630-1640 was hij in Gent zeer actief als landschapsschilder.

Voor de kerk van de minderbroeders, of Recolletten, maakte hij een reeks van, vermoedelijk, 14 schilderijen over het leven van Franciscus van Assisi. Vier ervan hangen in deze kerk. Deze schilderijen dienen gelezen te worden als een stripverhaal, de scènes volgen elkaar op.

HET ONDERWERP: Dit schilderij is een zeer plastische voorstelling van de bekering van de wolven. De heilige, samen met een volgeling, wandelt, aan de rechterkant, door het platteland rond de stad Gubbio. Daar treffen ze een troep wolven aan, die een, expliciet weergegeven, slachtpartij hebben aangericht, een kudde schapen en de bijbehorende herders werden door de wolven verscheurd. In het midden liggen twee gewonde herders en bloedend vee. Middenin achteraan ligt de stad Gubbio, waarnaar mensen vluchten. Aan de rechterkant zien we de heilige die een ernstige preek geeft aan de leider van de wolven. In het midden zien we het resultaat van Franciscus’ wijze woorden, de wolven zien het kwade in van hun daden en de wolvenleider zit braaf bij de heilige, die hem liefdevol aait.

De schilderijen werden door de familie *de la Faille* aan de Recollettenkerk geschonken, vandaar hun blazoen dat erop vermeld is.

Schild onderaan: ovaal, in een cartouche gevat Twee leeuwen met tong en keel – arend van keel – drie lelies – zilver.

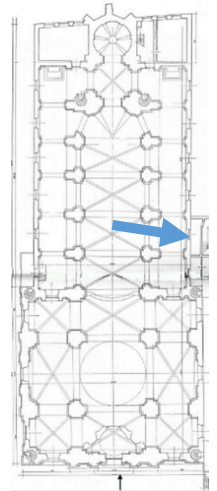
DIEREN: wolven, schapen, rund

[https://nl.wikipedia.org/wiki/Fioretto_\(Franciscus_van_Assisi\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/Fioretto_(Franciscus_van_Assisi))

Jezus wordt aan de geselpaal gebonden

schilder	Naar Seghers, Gerard (kunstschilder) (kopie), school van de familie Navez
datum	1601 - 1650
herkomst	gift van Dr. Riellard-Cocquyt in 1966
Materiaal	Doek, olieverf,
Afmeting h*b	157*123
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49734

DE SCHILDER: een Geseling van Christus, het betreft hier een schilderij uit de 19de eeuw, in de stijl van Gerard Seghers. Vermoedelijk gaat het hier om een studie gemaakt tijdens zijn opleiding in de Gentse kunstacademie.

HET ONDERWERP: Centraal staat Christus als een lichtvlak, contrasterend met donkere schaduwfiguren op de achtergrond.

Een man bindt zijn armen op de rug vast.

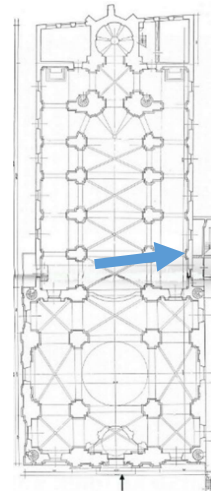
Twee groepen mannen: In de hoek links onderaan, kijken twee mannen naar hem op. Rechts achter, praten drie mannen onder elkaar.

DIEREN:

H.-Familie rust tijdens de vlucht naar Egypte

schilder	School van François-Joseph Navez Charleroi 1787 – Brussel 1869
datum	1801 - 1850
herkomst	Schenking 1966
Materiaal	schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	113*105
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49733

DE SCHILDER: Naast de deur naar de abdij hangt een 19de eeuwse schilderij, een prachtige voorstelling van de “Rust tijdens de Vlucht naar Egypte”, in de volksmond “Onze-Lieve-Vrouw met de Hoed” genaamd. Het is vermoedelijk van de hand van François-Joseph Navez (1787 - 1869), grootmeester van de Belgische neoclassicistische schilderkunst.

HET ONDERWERP: Maria houdt het slapend Kind Jezus met de ene hand vast, terwijl haar andere hand als het ware poseert. Haar blik is naar de verte gericht.

Jozef kijkt het Kind met een warme blik aan en zijn hand lijkt klaar om het de haren te strelen.

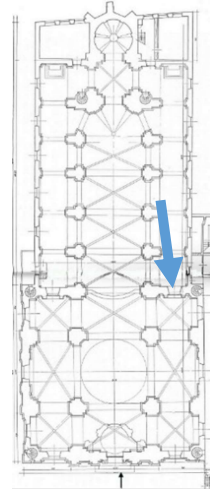
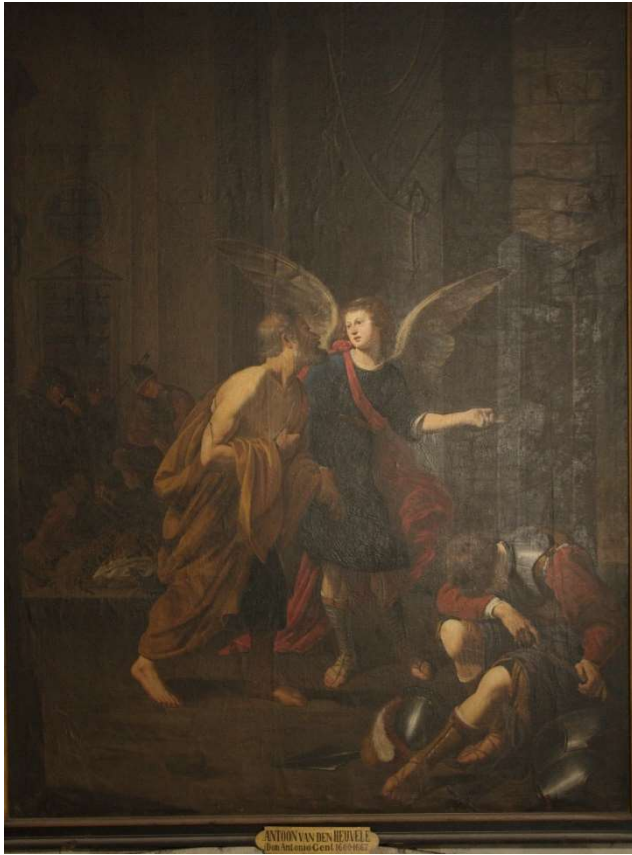
De Heilige Familie is in de linkerhoek onderaan voorgesteld.

Achter hen links, beschermt een boom hen met een draperie in de takken. Op de achtergrond rechts, kronkelt een rivier door een weids landschap, een aquaduct, cipressen. Deze scène straalt rust uit, doch is onnatuurlijk voorgesteld.

Dit schilderij is sterk door Italiaanse trant beïnvloed, prerafaëlitisch, verwijzend naar renaissance.

DIEREN:

Bevrijding van Petrus door een engel

schilder	Van den Heuvel, Anton (kunstschilder) 1600 - Gent 1677	J. Janssens (HvdL, VD)
datum	1601 - 1700	
herkomst		
Materiaal	schilderdoek, olieverf	
Afmeting h*b	325*252	
Foto van	Nele De Graeve, 2011	
KIK regist	49443	

DE SCHILDER: Boven het marmeren binnen(zij)portaal vinden we het schilderij *De Bevrijding van Sint-Petrus*, vermoedelijk van de hand van Jan Janssens. Deze caravaggistische voorstelling hing oorspronkelijk in het Sint-Petrus-altaar, het huidige Heilig Hart-altaar.

HET ONDERWERP: Twee staande en één zittende figuur treden op de voorgrond, tegen een architectonisch decor.

In het centrum trekken Petrus en de engel onze aandacht.

Dr. Roggen schrijft met enige aarzeling dit schilderij toe aan Janssens, dit op basis van stilistisch verwantschap met de andere schilderijen van die schilder, nl. met de Boodschap van de Engel. Het aanschijn van de Engel heeft dezelfde trekken als Maria en ook de houding is gekunsteld. De behandeling van de vleugels op beide schilderijen is dezelfde. De opstelling van Petrus is bijna identiek.

Zijn hele lichaam is volledig naar de engel gericht. In de hoek rechts, slaapt een soldaat in zittende houding. Op de achtergrond onderscheidt men nog twee andere slapende soldaten.

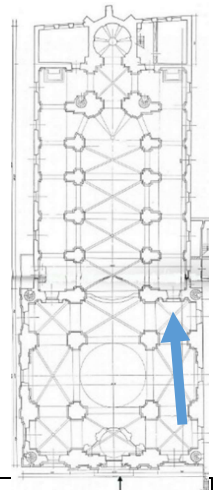
De clair-obscur techniek van het Caravaggisme valt duidelijk op bij de figuren op het voorplan, maar zijn toch onderbroken door lichttrekken. De bruin-okerachtige tinten domineren. Iconografisch symboliseert dit tafereel het bezoek dat de gelovigen moeten doen aan de gevangenen om hen te troosten en hoop te geven. (werken van barmhartigheid)

Het is verwant aan het gelijknamig schilderij van Dominichino, dat zich in de kerk van St.-Pietro in Vincoli te Rome bevindt.

DIEREN:

H.-Livinus geneest een bezeten vrouw

schilder	Gerard Seghers Antwerpen 1591 – 1651
datum	1601 - 1800
herkomst	Jezuïetenklooster te Gent
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	250*460
Foto van	Wildemeersch [studio], KIK, 1975
KIK regist	49727

DE SCHILDER: Gerard Seghers (1591 – 1651) was een zeer getalenteerde schilder uit de vroege barok. Reeds op 17-jarige leeftijd vestigde hij zich als meester in het Antwerpse schildersgilde. Hij schilderde in de stijl van de Italiaanse schilder Caravaggio. Aan het einde van de jaren 1620 echter richt hij tot de commercieel veel interessantere stijl van Rubens. Hij is vooral bekend voor zijn historiestukken en portretten en overleed in 1651.

In deze kerk hangen vier schilderijen van deze meester, o.a. twee met episoden uit het leven van de heilige Livinus. Volgens de Goesin (VD) zijn de twee schilderijen voorstellend: "De H.-Livinus een dode opwekkend" en "De H.-Livinus een bezetene bezwerend" afkomstig uit het afgeschafte Jezuïetenklooster te Gent. Ze maakten deel uit van een verzameling van 16 schilderijen - eveneens werken van Seghers - voorstellend verschillende wonderen door de H.-Livinus gedaan. Deze werken werden aan de St.-Veerlekerk verkocht, en daarna waarschijnlijk in het Departementaal Museum geplaatst.

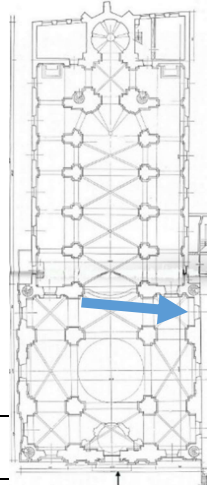
HET ONDERWERP: Op deze voorstelling drijft de Gentse heilige een duivel uit een bezeten vrouw die door twee mannen wordt vastgehouden. De demon vliegt uit de mond van de vrouw en de omstanders staren hem na.

Alle ogen kijken naar de duivel die de vrouw verlaten heeft. Op de achtergrond, een landschap. Kreupelen en zieken smeken barmhartigheid af.

DIEREN:

Triomf van het Katholiek Geloof

schilder	Theodoor van Thulden 's Hertogenbosch 1606-1676 naar Rubens, Peter Paul (kunstschilder) (kopie van karton)
datum	1606-1676
herkomst	Jezuïetenkerk te Brussel
Materiaal	Doek, olieverf, kopie naar karton van wandtapijt, ontwerp van P.P. Rubens in het klooster van de Descalzas Reales te Madrid
Afmeting h*b	300*420
Foto van	Elias, Jean-Luc, KIK, 1997
KIK regist	49724

DE SCHILDER: Deze schilder uit Den Bosch (1606-1669) was opgeleid in Antwerpen en werkte in de stijl van Hendrick van Balen en Pieter Paul Rubens.

In 1626 kreeg Rubens de opdracht om een tapijtreeks te ontwerpen rond het thema 'De Triomf van de Eucharistie' door Aartshertogin Isabella. Hij schilderde deze ontwerpen op groot doek. De tapijten werden uiteindelijk geschonken door de aartshertogin aan het Madrileens klooster Descalzas Reales. De schilderijen werden opgehangen in het Paleis op de Coudenberg/Brussel.

Zes van de reeks verhuisden toch naar Madrid. Van de overige zes schilderijen gingen er 4 verloren in de brand op de Coudenberg (1731). Theodoor Van Thulden maakte deze kopieën voor de Brusselse jezuïetenkerk. Na de opheffing van de orde in 1773 werden de kerken en gebouwen van de orde leeggemaakt en de kunstwerken openbaar verkocht. In 1777 werden ze door abt Seiger verworven. Het zijn echte contrareformatie-stukken, die nog volop de sfeer van triomf uitstralen, de overwinning van de kerk op de protestantse 'dwaalleren'.

HET ONDERWERP: De KERK, een vrouw, staat op een praalwagen, voortgetrokken door grote engelen en geduwd door putti. In haar hand heeft ze een ciborie met een gezegende hostie. Voor haar het kruis, symbool van het GELOOF.

Boven het centrale tafereel zien we verschillende engelen vliegen, een eerste met een fakkel in haar hand (symbool voor de waarheid) wijzend naar het GELOOF. Vooraan twee vliegende engelen met de passievoorwerpen: 4 nagels en de doornenkroon.

De KERK wenkt naar de groep die haar volgt. We onderscheiden achtereenvolgens, een man met rode mantel, met een wetenschappelijk instrument in de ene hand (een astrolabium/planisfeer) en een dik boek onder de andere arm, symbool van de wetenschap, de Astrologie.

een oude man met groot voorhoofd en uitgesproken gefronste wenkbrauwen, symbool voor de filosofie en een vrouw, met ontbloot bovenlichaam met vier borsten, symbool voor de natuur en zinnelijkheid. Achter de oude man loopt nog een poëet en uiterst rechts een Moorse islamitische filosoof.

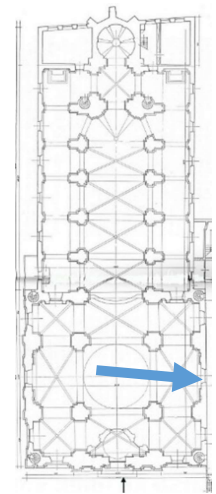
Kortom de gehele wereld, in al haar aspecten, volgt de het GELOOF.

Tekst: *De Kerk (vrouw) predikend aan de wereld (aardbol aan haar voeten) het Geloof (engel met toorts) aan Jezus lijden (kruis, werktuigen der passie) en H.-Eucharistie (kelk met H.-Hostie), zegevierend (triumfwagen) over de menselijke wetenschap (man met boek en astrolabium), de filosofie (oude man met gefronst voorhoofd) en het zinnelijk leven (wellusteling en geboeide vrouw met naakte borsten) die haar wagen volgen.*

DIEREN: geen

De Triomf van de Kerk. (De verheerlijking van de Eucharistie)

schilder	Theodoor van Thulden 's Hertogenbosch 1606-1676 naar Rubens, Peter Paul (kunstschilder) (kopie)
datum	1606-1676
herkomst	Jezuïetenkerk te Brussel
Materiaal	Doek, olieverf, kopie naar kartoin voor wandtapijt, ontwerp van P.P. Rubens, in het klooster van de Descalzas Reales te Madrid
Afmeting h*b	298*427
Foto van	Rampelberg, Camille, KIK, 1949
KIK regist	49723

DE SCHILDER: Deze schilder uit Den Bosch (1606-1669) was opgeleid in Antwerpen en werkte in de stijl van Hendrick van Balen en Pieter Paul Rubens.

In 1626 kreeg Rubens de opdracht om een tapijtreeks te ontwerpen rond het thema 'De Triomf van de Eucharistie' door Aartshertogin Isabella. Hij schilderde deze ontwerpen op groot doek. De tapijten werden uiteindelijk geschonken door de aartshertogin aan het Madrileens klooster Descalzas Reales. (zie kleurenafbeelding van tapijt)

De schilderijen werden opgehangen in het Paleis op de Coudenberg/Brussel.

Zes van de reeks verhuisden toch naar Madrid. Van de overige zes schilderijen gingen er 4 verloren in de brand op de Coudenberg (1731). Theodoor Van Thulden maakte deze kopieën voor de Brusselse jezuïetenkerk. Na de opheffing van de orde in 1773 werden de kerken en gebouwen van de orde leeg gemaakt en de kunstwerken openbaar verkocht. In 1777 werden ze door abt Seiger verworven. Het zijn echte contrareformatie-stukken, die nog volop de sfeer van triomf uitstralen, de overwinning van de kerk op de protestantse 'dwaalleren'.

HET ONDERWERP: De Triomf van de H.-Kerk. (De verheerlijking van de Eucharistie). Het meest uitbundige schilderij van de reeks toont de Kerk, afgebeeld als vrouw, zetelend op een praalwagen, de monstrans in de hand. De Kerk wordt gekroond door een engel met de pauselijke tiara. Een hele stoet aan engelen begeleidt de praalwagen. De wagen rijdt over de verzamelde ondeugden, de onwetendheid,

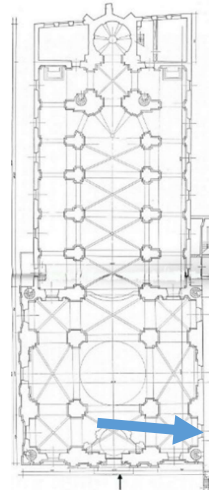
de verblindheid, de nijd en de leugen worden verpletterd. De vier paarden worden vastgehouden/voorafgegaan door de vier Goddelijke deugden. De ruiter draagt een processiebaldakijn met erop twee sleutels: een zilveren en een gouden voor resp. de poorten tot de wereld en tot de hemel.

TEKST: De Kerk (vrouw met tiara) draagt het H.-Sacrament en wordt vervoerd op een triomfwagen, bespannen met vier witte paarden die bereden worden door vier engelen en zinnebeeldige figuren. Onder de wielen liggen Nijd en Twist. Door het Geloof (vrouw met lamp) worden Onwetendheid (man met lange ezelsoren) en Verblindheid (geblinddoekt man) overwonnen en tot de Kerk gebracht.

DIEREN: paarden, duif, slang(ouroboros op wereldbol onderaan)

Overwinning van de EUCHARISTIE over de KETTERIJ (Overwinning van de waarheid op de ketterij)

schilder	Theodoor van Thulden 's Hertogenbosch 1606-1676 naar Rubens, Peter Paul (kunstschilder) (kopie)
datum	1606-1676
herkomst	Jezuïetenkerk te Brussel
Materiaal	Doek, olieverf, kopie naar wandtapijt ontwerp van P.P. Rubens in het klooster van de Descalzas Reales te Madrid
Afmeting h*b	300*430
Foto van	Rampelberg, Camille, KIK, 1949
KIK regist	49725

DE SCHILDER: Deze schilder uit Den Bosch (1606-1669) was opgeleid in Antwerpen en werkte in de stijl van Hendrick van Balen en Pieter Paul Rubens.

In 1626 kreeg Rubens de opdracht om een tapijtreeks te ontwerpen rond het thema 'De Triomf van de Eucharistie' door Aartshertogin Isabella. Hij schilderde deze ontwerpen op groot doek. De tapijten werden uiteindelijk geschonken door de aartshertogin aan het Madrileens klooster Descalzas Reales (gekleurde foto van het wandtapijt). De schilderijen werden opgehangen in het Paleis op de Coudenberg/Brussel.

Zes van de reeks verhuisden toch naar Madrid. Van de overige zes schilderijen gingen er 4 verloren in de brand op de Coudenberg (1731). Theodoor Van Thulden maakte deze kopieën voor de Brusselse jezuïetenkerk. Na de opheffing van de orde in 1773 werden de kerken en gebouwen van de orde leeggemaakt en de kunstwerken openbaar verkocht. In 1777 werden ze door abt Seiger verworven. Het zijn echte contrareformatie-stukken, die nog volop de sfeer van triomf uitstralen, de overwinning van de kerk op de protestantse 'dwaalleren'.

HET ONDERWERP: Reeks: *De Zegepraal van de H. Eucharistie - Overwinning van de waarheid op de ketterij*. De WAARHEID, afgebeeld als jong meisje, geleid naar de toekomst door de Tijd (afgebeeld als oude man met vleugels en zeis. Boven haar hoofd, een aureool, met daarin het woord 'Veritas' (Waarheid). Ze wijst naar het banier boven haar hoofd met daarop de woorden 'Dit is mijn lichaam', een verwijzing naar de katholieke eucharistie.

Aan de rechterkant buigen twee figuren voor de Kerk met boeken over de evangeliën en de beide Testamenten. De overige figuren zijn voormannen van de verschillende 'dwaalleren', die worden onderworpen. We herkennen rechts onder Zwingli, Zwitsers hervormer (zijn aanhangers noemen zich anabaptisten, baptisten, memmonieten,...), links Luther, Duits hervormer, Calvijn, Zwitsers hervormer en tenslotte de halfnaakte Tanchelijn, de 12de eeuwse Zeeuws-Vlaams hervormer, onderaan in het midden met een geroofde monstrans.

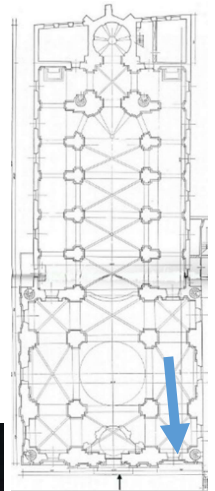
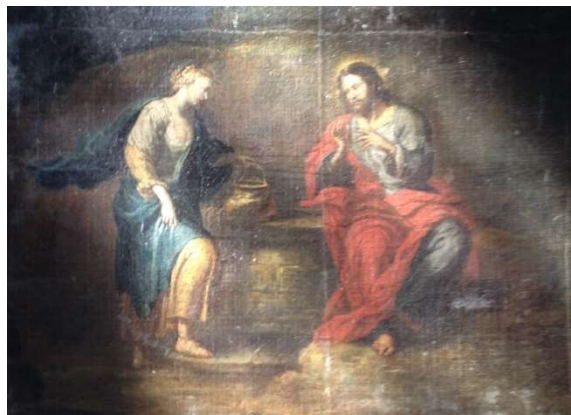
Verder zien we nog twee vluchtende figuren, een moslim en een jood. De jood is afgebeeld volgens de antisemitische legende, met een dolk in de hand en een bloedende, doorboorde hostie. Onder de voeten van de Kerk zien we de Duivel afgebeeld, met grote ramshorens en meerdere tongen (al deze dwaalleren lijken wel verschillend, ze zijn afkomstig uit hetzelfde beest, is de les die hiermee gegeven wordt). Op de voorgrond krijgen we tenslotte nog een allegorie binnen de allegorie, namelijk de katholieke leeuw, die liggend, maar woest kijkend, met één slag van zijn poot, de protestantse hond verslaat.

TEKST: De lichtstralende Waarheid (vrouw met Veritas boven haar hoofd) wordt bij de hand geleid door de Tijd (ge vleugelde oude man) en zweeft vooruit in een zegetocht met haar vinger wijzend naar de banner "Hoc est Corpus Meum, Dit is mijn Lichaam". Loochenaars o.a. een Jood (dolk en doorstoken H.-Hostie) vluchten weg, Luther (1483-1546), Calvijn (1509-1564), Zwingli (1484-1531) en Tanchelm (+1115) liggen verslagen en helse draken spuwen vuur en vlam. Een afvallige monnik wordt vertrapt door twee belijders van de Waarheid.

DIEREN: draak, hond, leeuw

Jezus en de Samaritaanse vrouw bij de waterput

schilder	Toegeschreven aan Brabantse landschapsschilder
datum	1701 - 1800
herkomst	Sint-Pietersabdij/Gent - refter
Materiaal	Doek, olieverf,
Afmeting h*b	400*291,5
Foto van	ADG 2018
KIK regist	49730

DE SCHILDER: De refter van de Sint-Pietersabdij werd onder abt Standaert (1730-1759) opgeluisterd met tien schilderijen. Vijf ervan zijn er overgebleven, drie hangen in onze kerk. Het is niet bekend door wie ze gemaakt zijn maar het zijn allen grote landschappen met een klein tafereel dat telkens iets met eten of drinken te maken heeft.

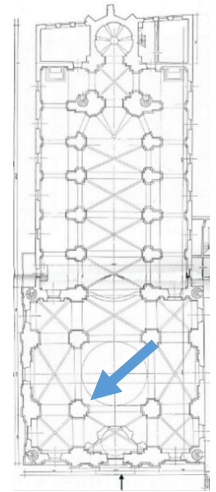
HET ONDERWERP: In de rechterhoek onderaan ziet men Christus die bij de put van Jacob zit op het ogenblik dat de Samaritaanse vrouw water komt putten. In de verte ziet men de stad Samaria liggen. Het landschap is moeilijk te onderscheiden, en donkergroen

In een uitgestrekt landschap zit Christus bij de waterput in gesprek met een vrouw. De figuren zijn klassiek aangekleed.

Tekst: *Vermoeid rustte Jezus wat uit bij de put van Jacob te Sichar in Samaria. Een vrouw kwam water putten en Jezus vroeg: "Geef mij te drinken..." De vrouw hoorde vervolgens deze openbaring: "al wie van dit water drinkt zal nog dorst hebben; maar wie drinkt van het water dat Ik hem zal geven, zal nooit meer dorst hebben; dit water zal in hem ene bron worden van eeuwig leven... Ik die u spreek ben de Messias..."* (Joh IV 1-42)

DIEREN:

Jezus aan het kruis

schilder	Van Cleef, Jan (kunstschilder)
datum	1691 - 1710
herkomst	
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	173*122
Foto van	1942 KIK
KIK regist	49441

DE SCHILDER: Jan van Cleef, ook J(e)an van Cleve, (Venlo, 6 januari 1646-Gent, 19 december 1716) was een kunstschilder die op het eind van de 17de eeuw en het begin van de 18de eeuw vooral in de Zuidelijke Nederlanden bekendheid verwierf.

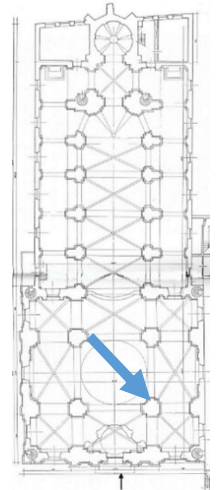
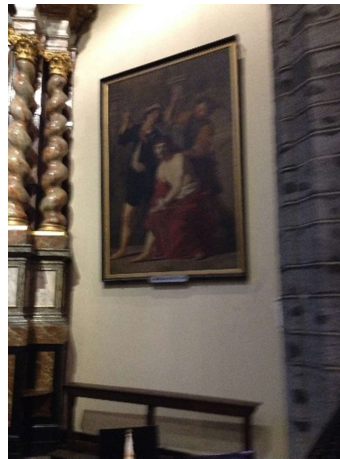
Volgens Flament was hij een natuurlijke zoon van Gabriel van Cleef, een soldaat in Spaanse dienst en Elizabeth Jansens. Hij vertrok van Venlo naar Brussel om daar het schilderen te leren. Vanwege de verwantschap van schilderij Van Cleef en Gaspar de Crayer wordt aangenomen dat Van Cleef een leerling is geweest van De Crayer. Zeker is dat hij aan schilderijen van de Crayer heeft gewerkt en deze ook heeft gekopieerd. Van Cleef schilderde historische genrestukken en religieuze taferelen. Hij vestigde zich in 1668 als kunstschilder in Gent. In Gent werd de schilder na zijn dood in de Sint-Michielskerk/Gent bijgezet.

HET ONDERWERP: Dit donkere schilderij, donker door zijn thema, maar ook donker door verkleuring, toont de kruisdood van Jezus. In een classicistische achtergrond, met een Latijns ogend Jeruzalem op de achtergrond, hangt de gekruisigde Christus tussen twee allegorische voorstellingen, aan de linkerzijde wordt een skelet neergeslagen door een aartsengel, aan de rechterzijde ondergaat de duivel hetzelfde lot. Door de dood van Christus op het Kruis wordt de dood en het kwade overwonnen, is de theologische boodschap die Van Cleef hier wil overbrengen.

De kloppende engelen ogen in geen geval te behoren tot de zachtaardigste. Ze zijn gewelddadig.

DIEREN:

Doornenkroning

schilder	Janssens, Jan (kunstschilder)
datum	1627
herkomst	besteld door de prelaat van de Sint Pietersabdij voor de dodenkapel van de abdij
Materiaal	Schilderdoek, olieverf
Afmeting h*b	185*145
Foto van	ADG 2018
KIK regist	49385

DE SCHILDER: Jan Janssens (ook Joannes Jansenius Gandensis, Johannes Janssens en Joannes Janssens (1590, Gent-rond 1650, Gent) was een Vlaams schilder en tekenaar. Deze meester verbleef als jonge schilder lange tijd in Rome en vestigde zich in 1621 officieel als schilder in Gent. Jan Janssens was de meest uitgesproken Caravaggio-navolger in Gent. In 1626 ontving hij, vanwege de abdij, opdracht tot het maken van een schilderij voor het hoogaltaar. Dat men hier te doen had met een groot werk blijkt uit het bedrag van 141 lb. 13 sch. 4 gr. dat Janssens daarvoor ontving. In mei 1627 schilderde hij in opdracht van de abt deze Doornenkroning, voor de dodenkapel van de abdij.

Daar er van dit schilderij vroeger ook een kopij voorhanden is geweest, is het niet zeker dat men hier staat voor het origineel dat Janssens voor het sanctorum in het pand heeft geschilderd. Janssens heeft dit onderwerp met voorliefde behandeld. De St.-Jacobskerk (kleurenfoto, A. Van Den Heuvel 1675) en de abdijkerk van Baudelo te Gent, maar ook Laarne, Klemskerke, Roeselare, Oordegem, Doornik en het Museum te Toulouse, bezitten o.m. Doornenkroningen van zijn hand.

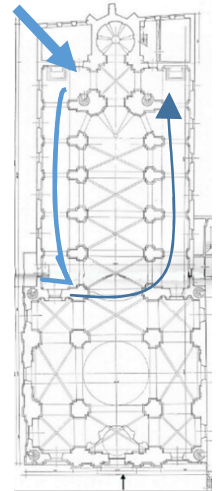
HET ONDERWERP:

De Doornenkroning was het favoriete onderwerp van deze maniëristische schilder. In deze voorstelling wordt Christus gemarteld en krijgt Hij de doornenkroon opgezet. De Christus zelf zit er gelaten bij, de twee figuren die Christus martelen worden neergezet met een sprekende grimas op het gelaat. Twee beulen, blijkbaar ingenomen met hun onwaardige opdracht, bewerken Hem met stokken. De figuren staan in een opmerkelijk klassiek gebouw. De sterke belichting van het bovenlichaam, evenals de volkse, eerder ruwe uitdrukking van de drie personages, onthullen de Caravaggistische geest die het ensemble schiep.

DIEREN:

Kruisweg

schilder	Bruno René De Cramer (Aalter 1876 – Gent 1951)
datum	1915-17
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	Doek, olieverf
Afmeting h*b	107*80
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49302

DE SCHILDER: Bruno-René De Cramer, geboren in 1876 in Aalter, studeerde aan St.-Lucas/Gent en woonde en werkte zijn hele verdere leven in Gent. Vanaf 1908 gaf hij les teken- en sierkunsten aan de toenmalige Rijksuniversiteit en het Hoger Instituut Sint-Lukas. Hij overleed in 1951. Hij schilderde vooral religieuze onderwerpen, waaronder heel wat kruiswegen. Tijdens de Eerste Wereldoorlog schilderde hij de Kruisweg voor deze kerk. Veertien staties in een stijl die vanaf de late 19de eeuw onder Gentse katholieken heel populair was, een mengeling van oriëntalisme, realisme en symbolisme, een stijl sterk beïnvloed door de Duitse schilderschool van de Nazareners, de katholieke variant van de bekendere Britse prerafaëlieten.

HET ONDERWERP: Kruisweg, 14 staties, met tekstpaneel, in de bovenkerk, met begin rechtover de sacristie.

DIEREN:

Obiit

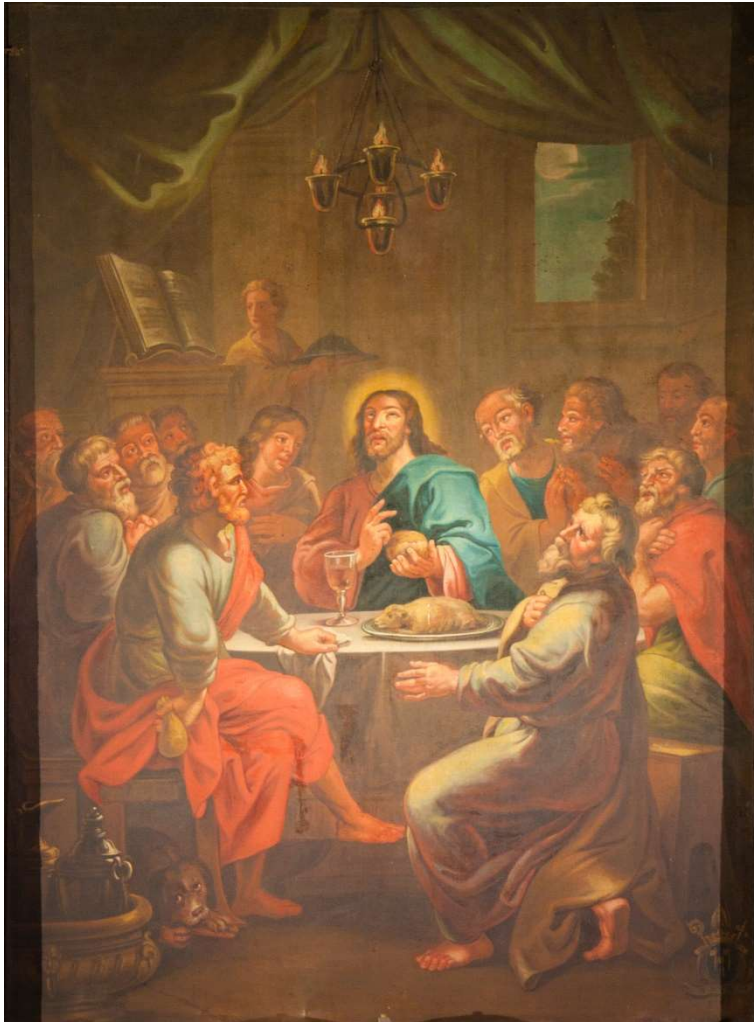
schilder	
datum	19 ^{de} en 20 ^{ste} E
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	paneel, olieverf
Afmeting h*b	90*90
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	49302

DE SCHILDER: diversen

HET ONDERWERP: rondom in bovenkerk, Obiit, 58 ex,

zie afzonderlijke studie, <http://www.artrestaurateur.be/Petrus/obiitStPieters.pdf>

DIEREN: dieren werden niet geïventariseerd: meestal afbeeldingen van leeuw, adelaar, luipaard, hond, ever, kraanvogel, zwaan, merel, griffoen, bij, hermelijn.

Galerijschilderijen, Petrusverhalen, Laatste Avondmaal en Verrijzenis

schilder	Jan van Doorselaer (Doorselaer)
datum	1730-1759
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	doek, olieverf
Afmeting h*b	
Foto van	Nele De Graeve, 2011
KIK regist	

DE SCHILDER: Boven in de voormalige tribune-nissen bevindt zich een reeks schilderijen door Jan van Doorselaer. Deze reeks “episoden uit het leven van Sint-Petrus” werd gemaakt in opdracht van Abt Standaert (1730 – 1759). De Wonderbaarlijke Broodvermenigvuldiging, Het Gevonden Zilverstuk, De Genezing van de Lamme, De Opwekking van Tabita, De Herder van de Kudde, Petrus ontvangt de Sleutels, De Bkering van Cornelius, Petrus geneest de zieken, Dispuut tussen Petrus en Simon, de magiër en De Genezing van Aeneas.

Daarnaast zien we boven het altaar “Het Laatste Avondmaal” en de “Verrijzenis” .

HET ONDERWERP: zie afzonderlijke studie voor deze galerijschilderijen. <http://www.artrestaurateur.be/Petrus/LevenVanPetrus.pdf>

DIEREN: hond, lam, vis, schaap, lam

De preekstoel met grauwschilderingen - grisailles

schilder	
datum	1703?
herkomst	O.-L.-V.-Sint-Pieterskerk
Materiaal	
Afmeting h*b	
Foto van	ADG, 2018
KIK regist	

heeft vier grisailles, vooraan de Kruisverheffing, achteraan de Tenhemelopneming van Onze-Lieve-Vrouw en aan de zijkanten Sint-Paulus en Sint-Petrus.